για την περιβαλλοντική εκπαίδευση

Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

Άνοιξη 2001 • Τεύχος 21 • δρχ.1.000 (3€)

Αφιέρωμα στα **20** πρώτα τεύχη • **Αξιολόγηση** δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί με την ΠΕ • **Ενημέρωση** για εκδηλώσεις και προγράμματα

Τ.Θ. 50957
Θεσσαλονίκη
22-GR 54014

για την
Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
Τεύχος 21
Άνοιξη 2001
Θεσσαλονίκη
ISSN: 1108-1120

Περιοδική Έκδοση της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.
Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών
για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
ΑΦΜ: 90147670, ΔΟΥ ΙΗ' Αθηνών

Υπεύθυνος Έκδοσης
σύμφωνα με το νόμο
ο Πρόεδρος της ΠΕΕΚΠΕ
Γιώργος Φαραγγιτάκης

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Διευθυντής Σύνταξης
Κώστας Νικολάου
τηλ. 031-813515
e-mail: kinikola @ hol.gr

Αναπληρωτής Διευθυντής Σύνταξης
Δέσποινα Σουβατζή
τηλ. 031-434349
e-mail: souvatzi @ eled.auth.gr

Ειδικοί Συντάκτες
Νανά Αντωνιάδου, Ρούλα Γκόλιου,
Γιώργος Περσικής, Βέτα Τσαλίκη,
Γιάννης Φαρμάκης, Καίτη Φραγκίσκου

Συνεργάτες Παραρτημάτων
Νίκος Βουδρισλής (Έβρου-Ροδόπης)
Ηλίας Γάτος (Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας)
Γιώργος Κιμιωνής (Κρήτης)
Αναστασία Κουρεντζή (Μαγνησίας)
Σταύρος Λάσκαρης (Κεντρικής Μακεδονίας)
Παναγιώτης Πήλιουρας (Αττικής)
Παναγιώτης Σταθόπουλος (Δυτ. Ελλάδας)
Παναγιώτα Τσελεκτσίδου (Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης)

Συνδρομές Ετήσιες
Μέλη της ΠΕΕΚΠΕ: Δωρεάν
Εσωτ.: 3.000 δρχ, Εξωτ.: 4.000 δρχ
Φορείς: 6.000 δρχ

Αλληλογραφία
για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
Τ.θ. 50957 Θεσσαλονίκη 22-GR 54014
Τηλ. & Fax: 031-235183

Δημιουργικό - Διαχωρισμοί - Εκτύπωση films
Pre-press Εκδοτική Βορείου Ελλάδος

Εκτύπωση
ΦΙΛΙΠΠΟΣ Εκδοτική Βορείου Ελλάδος

περιεχόμενα

περιεχόμενα

της Σύνταξης 3

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Αφιέρωμα στα 20 πρώτα τεύχη του περιοδικού
«για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»..... 4

θεματικό ευρετήριο των τευχών 1-20
του Κ. Νικολάου (επιμέλεια) 7

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΕ και αγωγή υγείας στο Νηπιαγωγείο
της Α. Βαβελίδου 9

ΠΕ - Παιχνίδια στο πεδίο
του Γ. Μέσκου..... 12

Αξιολόγηση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν
οι εκπαιδευτικοί με την Π Ε στο σχολείο
του θ. Γούπου..... 13

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Ο απόηχος μιας συνάντησης για την Π Ε

της Ρ. Γκόλιου 21

Λευκώματα - Έντυπα ΠΕ..... 23

Τα θεματικά δίκτυα του ΚΠΕ Αργυρούπολης

του Γ. Φαραγγιτάκη 24

1ο Περιβαλλοντικό Συνέδριο Μακεδονίας 26

1 1 ο Μεσογειακό Συνέδριο Περιβάλλοντος.....27

4ο Βαλκανικό Συνέδριο Περιβάλλοντος 27

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ 28

INTERNET. 31

Χωρίς «αυτόματο πιλότο»

Ξεκινήσαμε το 1994 με ένα περιοδικό ενημερωτικού κυρίως χαρακτήρα, που τα πρώτα τεύχη του είχαν 8 με 12 σελίδες.

Φθάσαμε στις αρχές του 2001 να αριθμούμε το τεύχος Νο 20 και τα τεύχη να έχουν σταθερά 32 σελίδες.

Το περιοδικό έχει πλέον χαρακτήρα τόσο θεωρητικό (θεωρητικές προσεγγίσεις για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, προβληματισμοί, νέες τάσεις στο διεθνή και ελληνικό χώρο) όσο και ενημερωτικό (προγράμματα, εκδηλώσεις, συνέδρια, σεμινάρια, βιβλιοπαρουσίαση, νέα από το διαδίκτυο).

Φιλοδοξούμε στο 2001 να φθάσουμε στο μεγαλύτερο δυνατό αριθμό σελίδων συνολικά, διατηρώντας το βασικό χαρακτήρα του περιοδικού που είναι η ταυτόχρονη κάλυψη των αναγκών προβληματισμού και ενημέρωσης.

Η επίτευξη όμως ενός τέτοιου στόχου και ιδίως η διατήρηση του, δεν μπορεί να αποτελεί υπόθεση μόνο της Συντακτικής Επιτροπής και μερικών ακόμη. Χρειάζεται η συμβολή όλων όσων ασχολούνται με την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Όλα όσα έγιναν μέχρι σήμερα, δεν έγιναν πηγαίνοντας με τον «αυτόματο πιλότο».

Ό,τι πρόκειται να γίνει, δεν μπορεί παρά να είναι το προϊόν μιας συλλογικής προσπάθειας.

Εμείς λέμε να προσπαθήσουμε.

Εσείς;

Κ. Νικολάου

Διαχρονική εξέλιξη του περιοδικού "για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση"

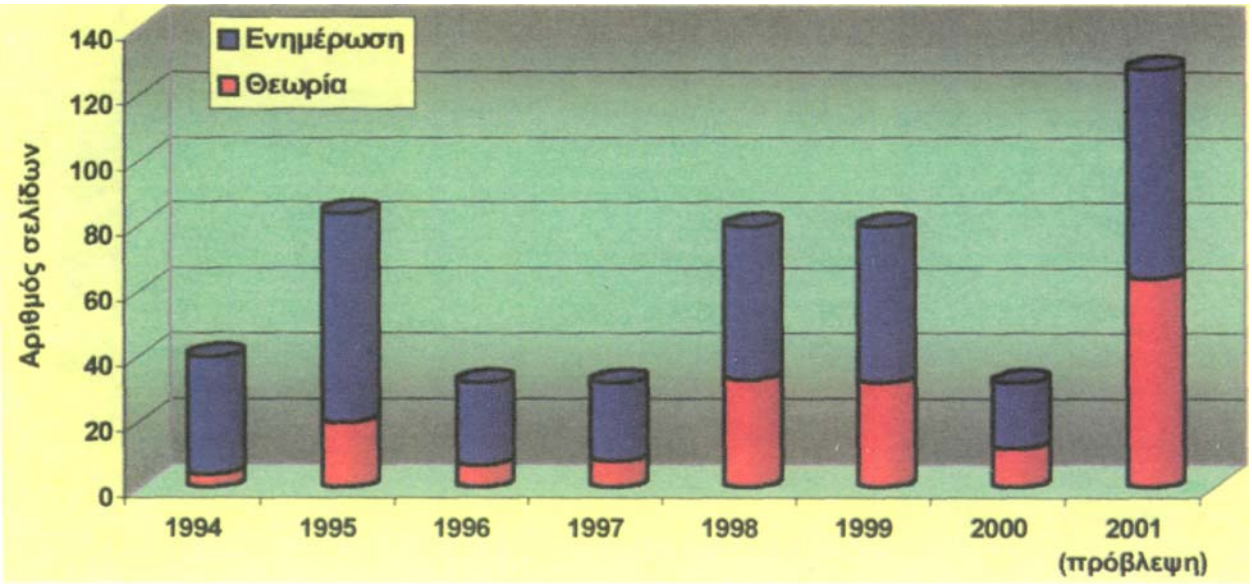

Αφιέρωμα στα 20 πρώτα τεύχη

του περιοδικού «για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»

«Η επικοινωνία μεταξύ των εκπαιδευτικών, που ασχολήθηκαν και ασχολούνται με ποικίλους τρόπους με την περιβαλλοντική εκπαίδευση, αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία προώθησης της στην Ελλάδα. Η ανταλλαγή απόψεων και η αλληλοενημέρωση πάνω στις εμπειρίες και τα προβλήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή στην πράξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης βοηθά από τη μια μεριά τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς και από την άλλη τον ίδιο τον θεσμό.» (ο ρόλος και η αναγκαιότητα του εντύπου, τ.1,1994)

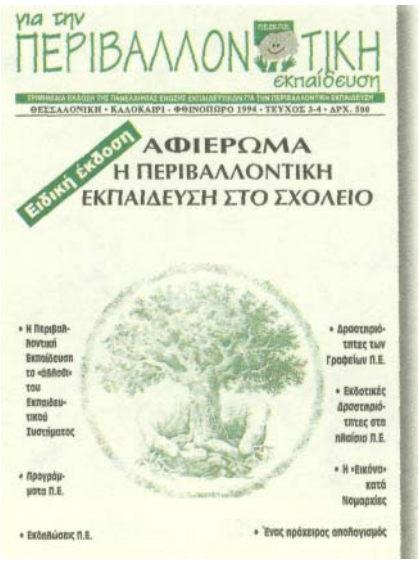

«Η περιβαλλοντική εκπαίδευση σαν μια νέα προσέγγιση στην εκπαιδευτική πράξη, προσδιορίζεται περισσότερο από την έμφαση που δίνει στη διαδικασία της εκπαίδευσης και λιγότερο σαν συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, γι' αυτό και υπάρχει αρκετή σύγχυση γύρω από τα όρια της.» (της σύνταξης, τ.8,1995)

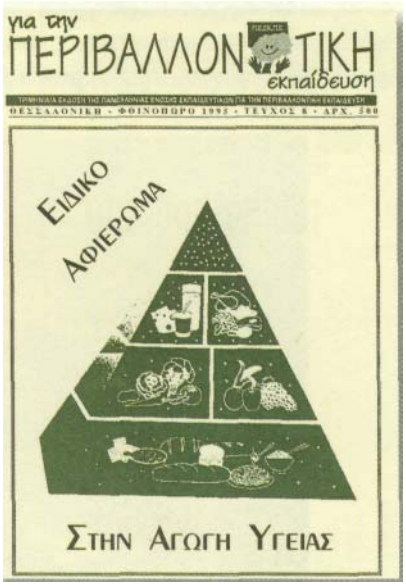

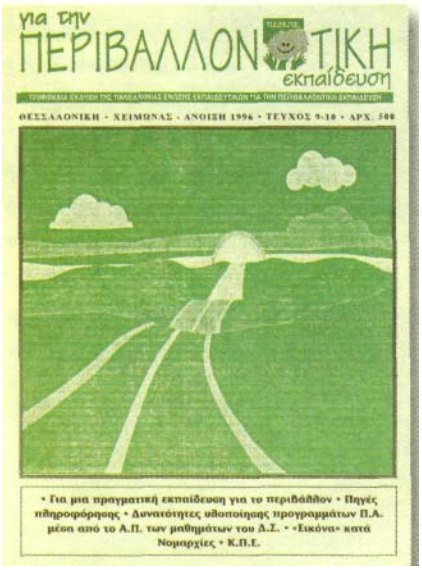

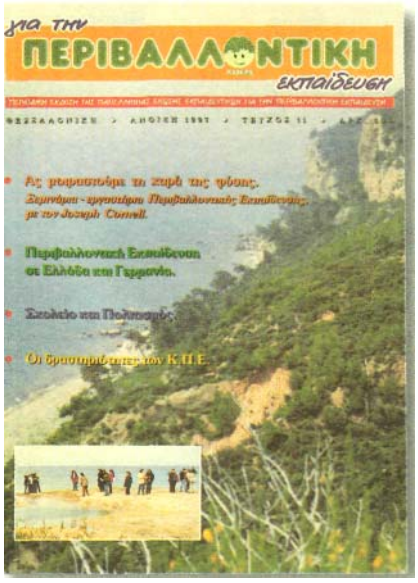

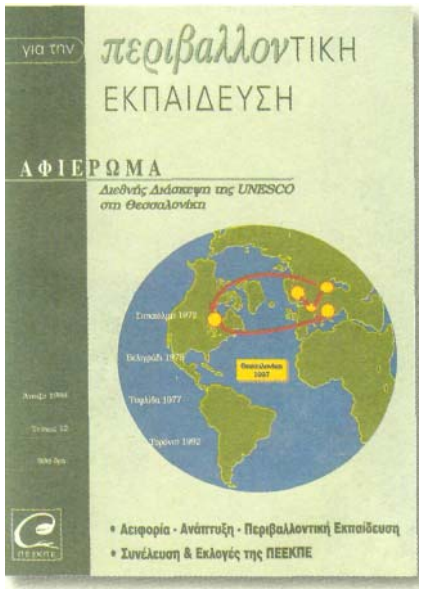

«Μια νέα πορεία ξεκινάει με αυτό το τεύχος του περιοδικού ..... Με αλλαγές τόσο στο περιεχόμενο ό-σο και στην παρουσίαση του. Γιατί τόση σημασία στην παρουσίαση; Διότι το 'μέσα' έχει στενή σχέση με το 'έξω'. Διότι η ποιότητα της παρουσίασης δείχνει φροντίδα για το περιεχόμενο και σεβασμό ο' αυτούς που απευθύνεσαι. Γιατί τόση σημασία στην οργάνωση ύλης και ανθρώπων; Διότι εθελοντι-σμός όχι μόνο δεν σημαίνει ερασιτεχνισμός, αλλά αντίθετα η ποιότητα του προϊόντος της εθελοντικής εργασίας δείχνει και το επίπεδο του υπάρχοντος εθελοντισμού» (της σύνταξης, τ.12,1998)

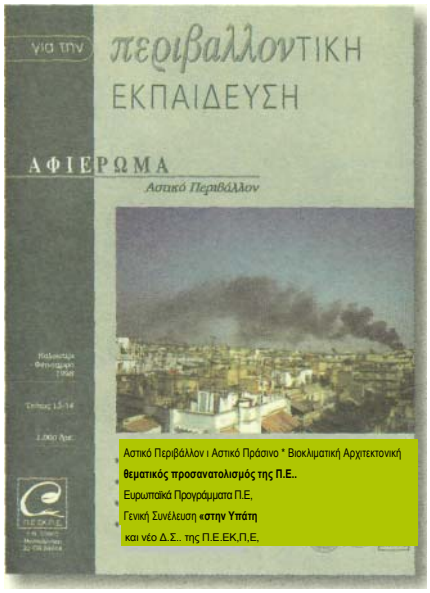

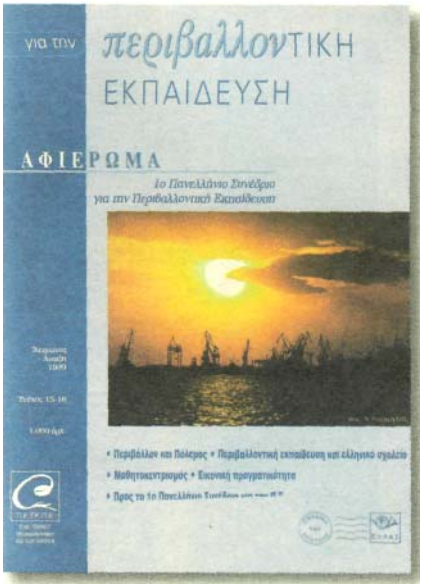

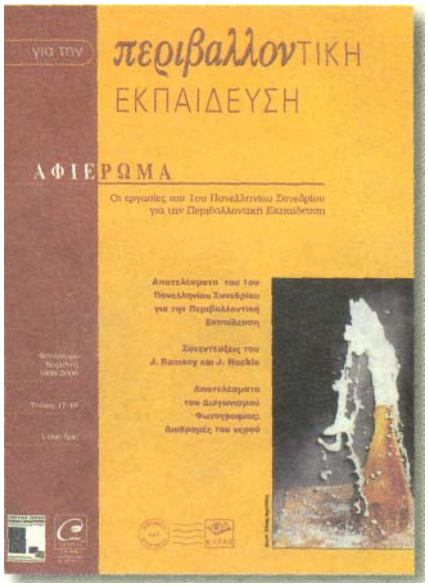

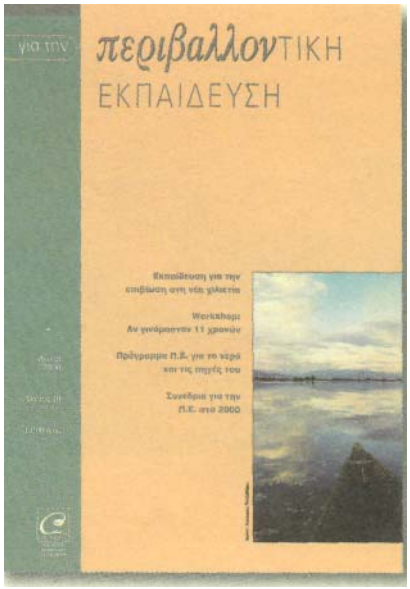

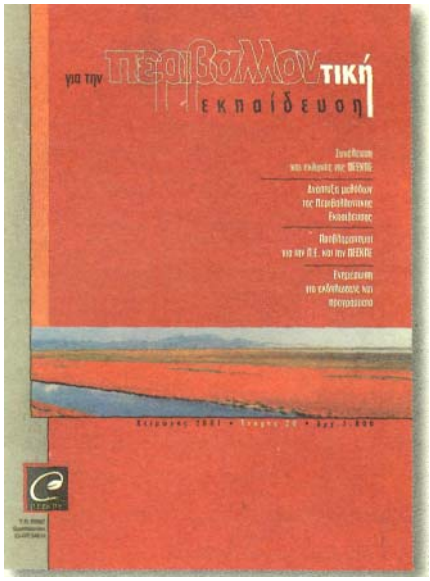

Θεματικό Ευρετήριο των Τευχών 1-20

Επιμέλεια: Κώστας *Νικολάου*

Θεωρητικές προσεγγίσεις γιο την ΠΕ

- Για μια πραγματική εκπαίδευση για το περιβάλλον, C. Souchon, Γ. Ζιάκα, τ.9-10, σ.4 (1996)
- Πηγές πληροφόρησης, Χ. Σιαμαντάς, τ.9-10, ο.6 (1996)
- Η περιβαλλοντική αγωγή στο Γερμανικό σχολείο - Φωτογράφηση της κατάστασης και προοπτικές, G. Stroble.τ.11,σ.7(1997)
- Παιδαγωγικές πρακτικές και προοπτικές της περιβαλλοντικής αγωγής στο σχολείο του 2000, Α. Αθανασάκης, τ.11,σ.12(1997)
- Διακήρυξη της θεσσαλονίκης: Σήμα ελπίδας στην «τιτανική» πορεία του Κιότο, Κ. Νικολάου, τ.12, σ.4 (1998)
- Αειφορία: Προβλήματα και προοπτικές, Α. Γεωργόπουλος, τ.12, σ.6 (1998)
- Βιώσιμη ανάπτυξη και σχολείο, Β. Παπαδημητρίου, τ.12, σ.9 (1998)
- Από τη διδασκαλία της Βιολογίας στην Π Ε ή από την ασυμμετρία στη συμμετρία των κοινωνικών συνειδήσεων, Γ. Στάμου, Ι. Στάμου, Κ. Κορφιάτης, τ.12, σ.11 (1998)
- Αιεθνής Διάσκεψη UNESCO: Διακήρυξη της θεσσαλονίκης, τ.12, σ.14 (1998)
- Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των πολιτών για την αειφορία, Α. Βένετη, τ.12, σ.18 (1998)
- Η πορεία προς τη θεσσαλονίκη: Ημερομηνίες-σταθμοί στην ανάπτυξη της ΠΕ, Β. Τοαλίκη, τ.12, σ.20 (1998)
- Προβληματισμοί στη Διάσκεψη της θεσσαλονίκης, Κ. Νικολάου, τ.12, σ.21 (1998)
- Η περιβαλλοντική αγωγή ως μοχλός εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, Σ. Κρίβας, τ.13-14,0.4 (1998)
- Η αναγκαιότητα θεματικού αναπροσανατολισμού της ΠΕ, Κ. Νικολάου, τ.13-14, σ.9 (1998)
- Γνωρίζοντας το αστικό περιβάλλον, Ν. Παπαμίχος, τ.13-14, σ.13 (1998)
- Το δίπολο ανάπτυξη - ρύπανση και ο αστικός χώρος, Π. Κοσμόπουλος, τ.13-14, σ.16 (1998)
- Αστικό πράσινο και περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, Κ. Ταμουτσέλη, τ.13-14, σ.19 (1998)
- Βιοκλιματική αρχιτεκτονική και προστασία περιβάλλοντος, 0. Καραγιάννη, τ.13-14, σ.22 (1998)
- Προσχολική ηλικία και οικολογικές έννοιες, 0. Απανωμεριτάκη, τ.13-14, σ.25 (1998)
- Το παρόν και το μέλλον του θεσμού του Υπεύθυνου ΠΕ, Γ. Περδίκης, τ.13-14, σ.29 (1998)
- Μπορεί η ΠΕ να αλλάξει τη ζωή του ελληνικού σχολείου, Κ. Χρυσαφίδη, τ.15-16, σ.4 (1999)
- Προς μια εμπειριακή - βιωματική αντίληψη της ΠΕ, Κ. Μπακιρτζής, τ.15-16, σ.10 (1999)
- Εφαρμογές της εικονικής πραγματικότητας στην Π Ε. Ένα ανοιχτό πεδίο για έρευνα, Α. Χαλκίδης, Α. Κατσίκης, Α. Μικρόπουλος, τ.15-16, σ.12 (1999)
- Για τον μαθητοκεντρισμό, Α. Γεωργόπουλος, τ.15-16, σ.16 (1999)
- Εκτιμήσεις για την πορεία του θεσμού της ΠΕ στον τόπο μας, Α. Αθανασάκης, τ.15-16, ο.20 (1999)
- Συνέντευξη με τον J. Huckle, τ.17-18, σ.12 (1999)
- Εκπαίδευση για την επιβίωση στη νέα χιλιετία, J. Smyth, τ.19,0.4 (2000)
- Αν γινόμασταν ξανά 11 χρονών - Workshop, R. Hart, τ.19, σ.10 (2000)
- Η ομαδική διδασκαλία και συζήτηση: Απαραίτητοι αρωγοί της ΠΕ, Π. Γιαννόπουλου, τ.20, σ.9 (2001)
- Η μέθοδος της διάλεξης στην περιβαλλοντική αγωγή, Σ Θεοδωρίδου, τ.20, σ.14 (2001)
- Σωστή (καλή) εκπαίδευση και ΠΕ: Είναι συνδυάσιμες, J. Hug, τ.20, σ.17 (2001)
- Μπορούμε όλοι οι εκπαιδευτικοί να ασχοληθούμε με την ΠΕ, Μ. Βαχτσεβάνου, τ.20, σ.20 (2001)
- Το Γ' ΚΠΣ να αξιοποιηθεί σωστά για την ΠΕ, Γ. Περδίκης, τ.20, σ.21 (2001)
- Συμπεράσματα και προτάσεις συνάντησης στελεχών της εκπαίδευσης για τις προοπτικές, τους στόχους και τις ανάγκες της ΠΕ, Σ. Παρασκευόπουλος, τ.20, σ.23 (2001)
- Περί περιβαλλοντικής αγωγής, Ρ. Γκόλιου, τ.20, σ.24 (2001)

Ανάπτυξη προγραμμάτων ΠΕ

- Δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής αγωγής μέσα από το αναλυτικό πρόγραμμα των μαθημάτων του Δημοτικού Σχολείου, Π. Καραγιάννης, Σ. Φραγκούλης, Σ. Κρίβας, τ.9-10, σ.7 (1996)
- Πρόγραμμα ΠΕ με θέμα τις βιοκοινότητες, Α. Σαφέτη, τ.9-10, σ.13 (1996)
- Σεμινάρια - Εργαστήρια ΠΕ με τον J.Cornell, Ν. Γαζίλα, τ.11, σ.4 (1997)
- Προγράμματα Ecoschools-Globe-Ηλιακά σχολεία, Π. Μάναλης, τ.13-14, ο. 27 (1998)
- Γνωριμία με το δάσος -ρόλος του περιαστικού πρασίνου, Γ. Φαρανγιτάκης, Ρ. Παλαιοπούλου, Α. Τρικαλίτη, Φ. Βρέτου, Ν. Στεφανόπουλος, τ.13-14, σ.32 (1998)
- Στοιχεία ενός καλού προγράμματος ΠΕ, Ζ. Αγγελίδης, Γ. Κούσουλας, Π. Κοσμίδης,Κ.Σχίζα,τ.15-16,σ.27(1999)
- Το νερό και οι πηγές του, 0. Απανωμεριτάκη, τ.19, σ.12 (2000)
- Πρόγραμμα ΠΕ - θεματική ενότητα: Το Νερό, Ρ. Νεντή, τ.20, σ.25 (2001)

Αγωγή Υγείας και ΠΕ

- Αγωγή Υγείας και ΠΕ: Ανακαλύπτοντας τη συγγένεια, Κ. Αθανασίου, τ.8, σ.5 (1995)
- Αγωγή Υγείας, Γ. Τσιάκαλος, τ.8, ο.Ι Ο (1995)
- Τα θεωρητικά μοντέλα στην Αγωγή και Προαγωγή της Υγείας: Σύντομη ιστορική ανασκόπηση, Ε. Ζυμβρακάκη, τ.8, σ.13 (1995)
- Αγωγή Υγείας, τμήμα του αναλυτικού προγράμματος στο Δημοτικό Σχολείο - Ζητήματα και προοπτικές, S. Turner, τ.8, σ.16 (1995)
- Γιατί καπνίζουν τα παιδιά και πώς μπορούμε να τα βοηθήσουμε να μη γίνουν καπνιστές, Α. Chorlton, τ.8, σ.19 (1995)
- Στόχοι και δομή ενός πακέτου διδακτικών υλικών για την ευαισθητοποίηση των μαθητών στη σχέση διατροφής και καρκίνου, Κ. Αθανασίου, Α. Μολοχίδης, Γ. Μπισδικιάν, Δ. Ψύλλος, τ.8, σ.22 (1995)
- Το μαύρο ψωμί: Η δημιουργία και η ανάπτυξη ενός διδακτικού πακέτου διατροφικής αγωγής για το Δημοτικό Σχολείο, Π. Μπεμπές, Κ. Αθανασίου, τ.8, 0.26(1995)
- Καινοτομικά προγράμματα εκπαίδευσης και αγωγής υγείας στην προσχολική εκπαίδευση, Α. Βαβελίδου, τ.20, σ.Ι 6 (2001)

Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

- ΚΠΕ: Φιλοσοφία-Δομή-Λειτουργία, Σ. Παρασκευόπουλος, τ.2, σ.2 (1994)
- ΠΕ και περιβαλλοντικό κέντρα: Μια κριτική προσέγγιση, Β. Παπαδημητρίου, τ.2, σ.3 (1994)
- ΚΠΕ: Μια πρόταση λειτουργίας, Χ. Σιαμαντάς, τ.2, σ.4 (1994)
- Κέντρα Σπουδών Περιβάλλοντος στη Βρετανία: Η περίπτωση του περιφερειακού ΚΠΕ Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, Β. Τσαλίκη, τ.2, σ.5 (1994)
- Κέντρα Αστικών Σπουδών στην Αγγλία, Ε. Χατζημιχαήλ, τ.2, σ.6 (1994)
- ΚΠΕ: Αφιέρωμα, τ.9-10, σ.24 (1996)
- ΚΠΕ: Αφιέρωμα, τ.11,σ.18 (1997)

ΠΕΕΚΠΕ

- Η ΠΕ οτα σχολεία και η αναγκαιότητα ίδρυσης της Ένωσης, τ.1, σ.1 (1994)
- Σκοποί της ΠΕΕΚΠΕ, Ζ. Αγγελίδης, τ.1, ο.2 (1994)
- Ο ρόλος και η αναγκαιότητα του εντύπου, Ν. Γαζίλα, τ.1, ο.2 (1994)
- Ιστορικό της συγκρότησης της Ένωσης, Β. Τσαλίκη, Α. Σουβατζή, τ.1, σ.3 (1994)
- ΠΕ και εκπαιδευτικοί, Β. Παπαδημητρίου, τ.1, σ.4 (1994)
- Γιατί σύλλογος, Δ. Σουβατζή, τ.1, σ.5 (1994)
- Η αναγκαιότητα του 1 ου Πανελληνίου Συνεδρίου της ΠΕΕΚΠΕ, Α. Καλαϊτζίδης, τ.15-16, σ.22(1999)
- Τα αποτελέσματα του 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου της ΠΕΕΚΠΕ, Δ. Καλαϊτζίδης, τ.17-18,σ.4 (1999)
- Η φυσιογνωμία μιας ΠΕΕΚΠΕ, Ν. Σχίζα, Ζ. Αγγελίδης, τ.20, σ.18 (2001)

Περιβαλλοντικές οργανώσεις και Π Ε

- Αφιέρωμα: Περιβαλλοντικές οργανώσεις και ΠΕ, τ.5, σ.4 (1995)

Θέματα και παρουσίαση προγραμμάτων ΠΕ στα σχολεία

- Κατάλογοι θεμάτων και παρουσιάσεις προγραμμάτων Π Ε στα σχολεία περιλαμβάνονται στα τεύχη: τ.3-4, σ.4 (1994) - τ.5, ο.Ι 6 (1995) - τ.6-7, ο.14 (1995)-τ.8,σ.27(1995)-τ.9-10,σ.15(1996)-τ.11,σ.24(1997)-τ.12, σ.27(1998)-τ.13-14,σ.34(1998)-τ.15-16,ο.32(1999)-τ.19,ο.16 (2000)

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Με Βασική κοινή **Μεθοδολογική** Προσέγγιση

ΒΑΒΕΛΙΔΟΥ ΑΝΝΑ
Νηπιαγωγός

Η Διεθνής Επιτροπή για την Παιδεία που υπέβαλε πρόσφατα την έκθεση της στην UNESCO, δίνει ιδιαίτερη σημασία στην εκπαίδευση κατά την προσχολική ηλικία εκτιμώντας ότι αποτελεί ουσιαστική περίοδο για την ολόπλευρη και ισόρροπη ανάπτυξη των παιδιών.

Οι ερευνητές επίσης της ανθρώπινης συμπεριφοράς υποστηρίζουν και αποδεικνύουν με σημαντικά επιστημονικά δεδομένα τον σημαντικό ρόλο των πρώτων χρόνων στη γνωστική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού και επισημαίνουν πως αυτή την περίοδο εδραιώνονται και εσωτερικεύονται οι αξίες, οι στάσεις, τα στερεότυπα, οι πεποιθήσεις του ανθρώπου που τους ακολουθούν σ' όλη τους τη ζωή, καθώς και ότι τότε μπορεί να καλλιεργηθεί κατάλληλα η κριτική και δημιουργική του σκέψη, για ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και προσδοκίες της σύγχρονης κοινωνίας.

Τα χρόνια της Προσχολικής Εκπαίδευσης αποτελούν πρόσφορο έδαφος για εκπαιδευτικές παρεμβάσεις με κατάλληλα προγράμματα, αφού στην κρίσιμη και ουσιαστική αυτή ηλικία τα παιδιά διαμορφώνουν την προσωπικότητα τους και είναι πολύ δεκτικά σε νέες ιδέες.

Εφαρμογή προγραμμάτων Π.Ε. και Α.Υ. στην Προσχολική Εκπαίδευση.

Καινοτομικά Προγράμματα, όπως αυτά της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Αγωγής Υγείας, συμβάλλουν στο ν' αποκτήσουν τα παιδιά αυτογνωσία και αυτοσεβασμό, κριτική σκέψη και κοινωνική συνείδηση, κατάλληλες ποικίλες δεξιότητες, αυτενέργεια και έκφραση δημιουργική, αλλά και στο να υιοθετούν θετικές στάσεις και συμπεριφορές ως προς την καλυτέρευση της ποιότητας του περιβάλλοντος που ζουν και της βελτίωσης της υγείας τους αντίστοιχα.

Το σχολικό αυτό επίπεδο της προ-Δημοτικής Εκπαίδευσης μπορεί και πρέπει να είναι ο πιο κατάλληλος μαθησιακός υποστηρικτικός χώρος που με εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων εμπλουτισμένων με ενεργετικές, συμμετοχικές και βιωματικές μεθοδολογικές διαδικασίες προσέγγισης θα πετύχει βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα θετικά αποτελέσματα στη διαμόρφωση αντιλήψεων των παιδιών απέναντι στο φυσικό και κοινωνικό Περιβάλλον αφενός και στη φροντίδα της Προαγωγής Υγείας αφετέρου.

Όσο τι αφορά την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση άξιο επισήμανσης είναι πως το επίπεδο της γνωστικής-κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης του παιδιού προσδιορίζεται σύμφωνα με τον Piaget σημαντικά από τη σχέση του με το φυσικό περιβάλλον. Οι σχέσεις όμως του σημερινού παιδιού με το φυσικό περιβάλλον είναι «μακρινή» και «αρνητική» και απαιτείται σοβαρή αντιμετώπιση και δραστική παρέμβαση. Ιδιαίτερα για το παιδί της πόλης - όπου οι παιχνιδότοποι εξαφανίζονται, το πράσινο συνειδητά καταστρέφεται, οι θάλασσες ρυπαίνονται μια κατάλληλα οργανωμένη διδακτική περιβαλλοντική παρέμβαση της αγωγής - θα το βοηθήσει, αφού βιώσει κατ' αρχή τον αυτοσεβασμό του, ν' αναπτύξει αισθήματα ενδιαφέροντος και ευθύνης για το περιβάλλον καθώς και διάθεση για δράση και ενεργό συμμετοχή στην προστασία του.

Έντονο όμως ενδιαφέρον έχει αναπτυχθεί και για την εφαρμογή καινοτομικών προγραμμάτων Αγωγής Υγείας. Είναι πλέον διεθνώς αναγνωρισμένο ότι η εκπαίδευση θα μπορούσε ν' αποτελεί την ασπίδα της Προληπτικής Ιατρικής, αφού μπορεί το σχολείο να γίνει θεσμικός φορέας της Προαγωγής της Υγείας.

Ως διδακτική παρέμβαση η Α.Υ. είναι μια διαδικασία που με κατάλληλες εκπαιδευτικές διεργασίες στοχεύει στη διαμόρφωση και απόκτηση συμπεριφοράς τέτοιας που προάγει την υγεία και προλαμβάνει τις ασθένειες.

Ιατρικές μελέτες υποστηρίζουν πως σοβαρές ασθένειες, όπως οι καρδιαγγειακές παθήσεις που είναι η δεύτερη αιτία θανάτου στη χώρα μας, ξεκινούν από μικρή ηλικία και τις συσχετίζουν με βλαβερές διατροφικά συνήθειες που υιοθετούνται στην παιδική ηλικία.

Οι μαθητές της προσχολικής ηλικίας αποτελούν την πλέον ευαίσθητη και κατάλληλη ομάδα για

την προαγωγή της υγείας, αφού η στάση υγιούς τρόπου ζωής, η καλλιέργεια υγιεινής συνείδησης, η προληπτική σωστή συμπεριφορά που θα τους ακολουθούν στην ενήλικη ζωή μπορεί με κατάλληλες μεθοδολογικές διδακτικές παρεμβάσεις να εδραιωθεί στην κρίσιμη ηλικία των πρώτων χρόνων της ζωής τους.

Ταξινόμηση στόχων των προγραμμάτων Π.Ε. και Α.Υ.

Οι παιδαγωγικοί στόχοι αυτών των δύο διδακτικών παρεμβάσεων είναι κοινοί και στα δύο προγράμματα και μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής::
- Η απόκτηση γνώσεων, η ευαισθητοποίηση, η κατανόηση και η ενημέρωση για βασικές θεωρητικές έννοιες που αφορούν το περιβάλλον και την υγεία αντίστοιχα.
- Η διαμόρφωση στάσεων, αξιών και συμπεριφορών που θα τους οδηγήσουν στη διάθεση για ενεργό συμμετοχή στη βελτίωση και προστασία του περιβάλλοντος και στη βελτίωση σε θέματα προαγωγής της υγείας τους αντίστοιχα.
- Η ανάπτυξη απαραίτητων βασικών δεξιοτήτων, οργανωτικών, διανοητικών, επικοινωνιακών ώστε τα ίδια τα παιδιά ν' αποκτήσουν συναίσθημα υπευθυνότητας και συμμετοχής για την περιφρούρηση της υγείας τους και για τον σεβασμό στο περιβάλλον.
- Ανάπτυξη αυτοεκτίμησης, αυτοπεποίθησης, αυτογνωσίας αλλά και ανάπτυξη ικανοτήτων παρατήρησης, συζήτησης, φαντασίας, κριτικής σκέψης, κοινωνικής συνείδησης και ερευνητικού πνεύματος.
- Δημιουργία ατμόσφαιρας φιλίας, κοινοτικού πνεύματος και εποικοδομητικής συνεργασίας.

Κύρια χαρακτηριστικά των δύο προγραμμάτων

Τα χαρακτηριστικά της Π.Ε. αλλά και της Α.Υ. έχουν επίσης βασικά κοινά αφού ως εκπαιδευτικές διαδικασίες διαπιστώνεται ότι και οι δύο:
- προσανατολίζονται προς τη διεπιστημονική εξέταση των θεμάτων, αφού πιστεύουν στο ενιαίο της γνώσης και όχι στον κατακερματισμό της.
- Διατηρούν και οι δύο το χαρακτήρα της εθελοντικής εκπαιδευτικής διαδικασίας, λειτουργούν δηλαδή χάρη στην προαιρετική πρωτοβουλία, διάθεση και ενθουσιασμό κάποιων εκπαιδευτικών που οραματίζονται ένα νέο μαθητοκεντρικό σχολείο.
- Είναι και οι δύο αυτές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις προληπτικής μορφής.
- Διαπνέονται και οι δύο από την φιλοσοφία της Νέας Αγωγής όπου αμφισβητείται ο αυταρχικός δασκαλοκεντρικός ρόλος του δασκάλου και ο εκπαιδευτικός είναι συντονιστής, εμψυχωτής και ως δημοκρατικός ηγέτης δίνει έμφαση στη συμμετοχική συνεργατική παιδαγωγική διαδικασία.
- Επιτρέπουν και οι δύο την ανάπτυξη πρωτοβουλίας, ευθύνης, αυτάρκειας και ανεξαρτησίας των παιδιών σε μια ατμόσφαιρα ελεγχόμενης ελευθερίας μ' επιδίωξη την προσωπική επαφή, την επικοινωνία, στοιχείο απαραίτητο για τη σύγχρονη εκπαίδευση.
- Στηρίζονται και οι δύο στη μετάδοση σωστών γνώσεων με εμπλουτισμένη πρακτική εμπειρική εφαρμογή, στοχεύοντας στην ανάληψη υπεύθυνης στάσης και βελτίωσης της ατομικής και περιβαλλοντικής υγείας.
- Απαιτούν και οι δύο μια ολιστική συστημική προσέγγιση.

Μεθοδολογική Διδακτική Προσέγγιση

Όσον αφορά τη Μεθοδολογική διαδικασία και οι δύο αυτές διδακτικές παρεμβάσεις της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Αγωγής Υγείας ακολουθούν βασική κοινή μεθοδολογική προσέγγιση των θεμάτων τους.
Η πλέον αποδεκτή προσέγγιση και για τα δύο προγράμματα είναι η διεπιστημονική και μάλιστα μέσω της ευρέως εφαρμοζόμενης μεθόδου Projekt ή μεθόδου των βιωμάτων. Όσο για το ερώτημα τι είναι Projekt, ο ορισμός είναι περιγραφικός: «Ένας ομαδικός τρόπος διδασκαλίας στην οποία συμμετέχουν αποφασιστικά εκπαιδευτικοί και παιδιά, ενώ η ίδια η διδασκαλία σχεδιάζεται, διαμορφώνεται και επιτελείται από όλους/ες που συμμετέχουν σ' αυτή (Frey 1986, σελ. 9). Ο Frey σχολιάζει ότι είναι μια «ανοιχτή διδακασία μάθησης» και μέσα από τη βίωση της μπορεί να καταλάβει κανείς πού φτάνουν τα όρια και οι δυνατότητες της (σελ. 1 1 , Frey).
Τα παιδιά και στα δύο προγράμματα, της Π.Ε. και Α.Υ., συμμετέχουν ενεργά στο σχεδιασμό των δραστηριοτήτων και γενικά στην οργάνωση και εφαρμογή του προγράμματος, αναπτύσσουν καλές διαπροσωπικές σχέσεις, πνεύμα συνεργασίας και υπευθυνότητας στην τάξη, ανταλλάσσουν ιδέες και απόψεις, προβληματίζονται, ανακαλύπτουν τον πλούτο των ικανοτήτων τους, δείχνοντας πιο δημιουργική συμμετοχή και αυτονομία κίνησης και δράσης, και γενικότερα αναπτύσσουν μια δημοκρατική ισότιμη σχέση επικοινωνίας στη σχολική ζωή.

Διαδικασία Εφαρμογής Προγραμμάτων Π.Ε. και Α.Υ.

Κατά τη διάρκεια ανάπτυξης και των δύο αυτών καινοτομικών προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. και Αγωγής Υγείας οι μαθησιακές διαδικασίες προσέγγισης οργανώνονται έτσι ώστε τα παιδιά να φτάσουν στους στόχους αυτών των παρεμβάσεων μέσα από όλους τους τομείς αγωγής ανάπτυξης των παιδιών της Προσχολικής Εκπαίδευσης όπως τη γλωσσική ανάπτυξη, τις φυσικές επιστήμες, τις προμαθηματικές έννοιες, τη μουσική, τις κοινωνικές επιστήμες, τις εικαστικές τέχνες, την ψυχοκινητική ανάπτυξη. Επειδή στο Νηπιαγωγείο οι τομείς ανάπτυξης αλληλοσχετίζονται, χρησιμοποιούνται από τους παιδαγωγούς διδακτικές πρακτικές και βιωματικές ενεργητικές διαδικασίες οι οποίες υποστηρίζουν και ενισχύουν τα παιδιά έτσι ώστε να αναπτύσσονται σε όλους τους τομείς και να δημιουργούνται σχετικές αλληλοεξαρτήσεις ανάμεσα στα γνωστικά αντικείμενα που διευκολύνουν τις επιδιώξεις και μεθοδεύσεις των προγραμμάτων Π.Ε. και Α.Υ.
- Και στις δύο παιδαγωγικές διεργασίες, της Π.Ε. και της Α.Υ., με στόχο τη νοητική ανάπτυξη των

νηπίων παρέχονται ευκαιρίες στα μικρά παιδιά να ερευνήσουν, να κατακτήσουν έννοιες, να πειραματιστούν, να εξερευνήσουν, να συμμετέχουν ενεργά στη μελέτη των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων με τρόπο κατανοητό για την ηλικία τους και το αντιληπτικό τους επίπεδο.

Πιο αναλυτικά:

- προσφέρεται στα παιδιά η επιλογή να συμμετέχουν σε ποικίλες δραστηριότητες χωρισμένα σε μικρές ομάδες, προάγοντας έτσι τη συνεργασία μεταξύ τους, το κλίμα φιλίας και τη δημιουργία κοινοτικού πνεύματος,
- χρησιμοποιείται εμπλουτισμένο εποπτικό ανάλογο υλικό (π.χ. αφίσες σχετικές με τα θέματα μας, φωτογραφίες, slides, video κλπ.) αλλά και αφήγηση επιλεγμένων πεζών και ποιητικών κειμένων καθώς και παιχνίδια ρόλων παρατήρησης, λέξεων αλλά και δραματοποιήσεις, κουκλοθέατρο ώστε να προσεγγίσουν τα μικρά παιδιά έννοιες (όπως Περιβάλλον, Ρύπανση, Οικοσύστημα, Υγιεινή, Τροφική Πυραμίδα, Στοματική Υγιεινή κ.ά.),
- οργανώνονται ανάλογες επισκέψεις εργασίας (εξερευνήσεις) των νηπίων κατάλληλα σχεδιασμένες και σωστά προετοιμασμένες για βιωματική μελέτη και εμπειρίες (π.χ. δάσος, υγρότοποι, εργοστάσιο ανακύκλωσης, αγρόκτημα βιολογικών καλλιεργειών, επισκέψεις σε καταστήματα ειδών υγιεινής διατροφής, στο φούρνο, στη λαϊκή αγορά, σε θερμοκήπιο κ.ά.),
- προσκαλούνται ειδικοί (όπως δασολόγοι, γεωπόνοι, παιδίατροι, παιδο-οδοντίατροι κ.ά.) για ενημερωτική συζήτηση σχετικά με το φυσικό περιβάλλον και τον έλεγχο και διατήρηση της υγείας αντίστοιχα,
- με τη βοήθεια της συμβολικής λειτουργίας τα παιδιά επεξεργάζονται τις πληροφορίες που συλλέγουν, φτάνουν σε συμπεράσματα και με τη βοήθεια λογικομαθηματικών συσχετισμών γενικεύουν, κάνουν συγκρίσεις, ομαδοποιήσεις, ταξινομήσεις (με φύλλα εργασίας, πίνακες με σύμβολα, κατασκευές κ.ά.).

Ακολουθεί το στάδιο αξιολόγησης που ισχύει και για τα δύο προγράμματα, η οποία αφορά τη διαπίστωση αν επιτεύχθηκαν οι στόχοι, με ανοιχτή συζήτηση, με γονείς σχετικά με το αν αναπτύχθηκε θετική στάση απέναντι στο περιβάλλον και στην προαγωγή της υγείας αντίστοιχα.

Και στις δύο συστηματικές παρεμβάσεις της Π.Ε. και της Α.Υ. εφαρμόζεται η διαδικασία παρουσίασης των αποτελεσμάτων της δουλειάς των παιδιών στους γονείς και στους μαθητές του σχολείου που συνήθως συμπίπτει σχεδόν πάντα με τη λήξη του σχολικού έτους.

Τα παιδιά εκθέτουν το υλικό που συγκεντρώθηκε κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων τους (φωτογραφίες, ομαδικές εργασίες ζωγραφικής, κολάζ κ.ά.) ενώ με δραματοποίηση, παιχνίδια ρόλων και κάθε σχετική εικαστική πρωτοβουλία εξευγενίζουν ποιοτικά το πρόγραμμα.

Συμπέρασμα

Επιστημονικά δεδομένα ενισχύουν επομένως την άποψη της αναγκαιότητας εφαρμογής εμπλουτισμένης παρέμβασης της αγωγής με κατάλληλα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Αγωγής Υγείας, ώστε με μια σειρά από στρατηγικές να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι για την υγεία του ανθρώπου που άλλωστε συχνά οφείλονται στην καταστροφή του περιβάλλοντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I Αθανασίου Κ., (1994), Αγωγή Υγείας για Παιδαγωγούς, Θεσσαλονίκη.

I Αντωνιάδου, Β. και Διαμαντόπουλος, Β. (1996): Εγχειρίδιο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Εργαστήριο Τεχνολογίας και Διαχείρισης του Περιβάλλοντος., Πολυτεχνείο Κρήτης, σ. 21.

I Bredekamp S., and Copple (., (1998): Καινοτομίες στην προσχολική εκπαίδευση: Αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές στα προσχολικά προγράμματα, Ελληνικά Γράμματα, Β' έκδοση, σ.198.

I Ζυμβρακάκη Ελένη (1998). Αναπαραστάσεις μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τα τρόφιμα και την υγεία. Μια μελέτη Αγωγής Υγείας. Διδακτορική Διατριβή Π.Τ.Δ.Ε.(Α.Π.Θ.)

I Καλαϊτζίδης Δ., και Ουζούνης Κ. (1998): Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: θεωρία και πράξη, Εκδόσεις Σπανίδης, Ξάνθη, σ. 371.

I Μανιός Ι. (1998) «Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας προγράμματος «Αγωγή Υγείας και διατροφής» στη μείωση των παραγόντων κινδύνου καρδιαγγειακών νοσημάτων σε παιδιά Δημοτικού της Κρήτης» Διδακτορική Διατριβή Τμ. Ιατρικής Πανεπιστήμιο Κρήτης

I Mayring, Ph.(1992) Forschungsprojekt" Gesundheitserziehung in der Hauptschule" Padagogische Hochschule Ludwigsburg.

I Οργανισμός Ρυθμιστ. Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος θεά/νίκης. Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσ/νίκης (1997), «Περιβάλλον και Εκπαίδευση-Συμβολή στο Περιβάλλον. Ευαισθητοποίηση για τα προβλήματα της θεσ/νίκης», Θεσ/νίκη, σ. 308.

I ΠΕΕΚΠΕ. «Για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση», Ειδικό Αφιέρωμα στην Αγωγή Υγείας. Περιοδικό της Πανελλήνιας Ένωσης Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, τεύχος 8, Φθινόπωρο 1995.

I Σώκου Κ. (1984), «Οδηγός Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας», Εκδ. Ελληνικά Γράμματα.

I Τα τετράδια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (1996): Αρχές και χαρακτηριστικά της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, τεύχος 1, Εργαστήριο Τεχνολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος, Πολυτεχνείο Κρήτης, σ. 13.

I Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας (1997). «Υγεία και διατροφή στην Προσχολική

Χρυσαφίδης Κ. (1998), «Βιωματική - Επικοινωνιακή Διδασκαλία» Gutenberg, Αθήνα.

παιχνίδια

ευαισθητοποίησης

Περιβαλλοντική Εκπ/ση

Παιχνίδια στο πεδίο

Γιώργος Μέσκος, Φυσικός, *ΚΠΕ* Νάουσας

Εισαγωγή

Όσοι ασχολούμαστε με την Π.Ε. συνήθως έχουμε δυο στόχους. Ένα γνωστικό και έναν που ονομάζουμε ευαισθητοποίηση. Επίσης σχεδόν πάντα έχουμε και ένα βιωματικό κομμάτι στο πεδίο.

Νομίζω ότι ευχάριστη διαδικασία για την επίτευξη και των δυο στόχων είναι τα παιχνίδια και οι δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν ενεργά τα παιδιά. Δυο παιχνίδια, κατά τη γνώμη μου αποτελεσματικά, περιγράφονται παρακάτω, θεωρώ ότι όποιος αποφασίσει να τα υιοθετήσει σαν ιδέες, θα τα προσαρμόσει και θα τα διαμορφώσει ώστε να ενταχθούν στο γενικότερο σχεδιασμό του προγράμματος που κάνει.

Α. Πέταγμα των χαρτιών

Στόχος: η ευαισθητοποίηση

Φροντίζουμε πριν ξεκινήσουμε για το πεδίο τα παιδιά να έχουν μαζί τους μπλοκ, τετράδιο ή χαρτιά και μολύβι. Σε κάποιο σημείο που δεν παρουσιάζει μεγάλη κίνηση, αναθέτουμε σ' όλους να ζωγραφίσουν σε χαρτί που έχουν κόψει προηγουμένως από το τετράδιο ή το μπλοκ, με το μολύβι ένα θέμα που τα παιδιά θεωρούν ότι είναι μέσα στις δυνατότητες τους, π.χ. ένα δένδρο ένα μνημείο κτλ., αλλά τους βάζουμε περιορισμό χρόνου. Μπορούμε να τους πούμε ότι θα μετρήσουμε (ο εκπαιδευτικός) μέχρι το 50. Αινούμε το σήμα της έναρξης και αρχίζουμε το μέτρημα επιταχύνοντας το ρυθμό και παραλείποντας αρκετούς αριθμούς. Πχ. 12 3 57 10 11 17 23 28 36 37 42 47 48 50. Σκοπός είναι να τους αγχώσουμε και να ζωγραφίσουν βιαστικά και τσαπατσούλικα. Τελειώνοντας δεν τους αφήνουμε χρόνο για σκέψη και διαμαρτυρίες και τους ρωτάμε αν τους αρέσει αυτό που έκαναν. Φροντίζουμε με το ύφος μας και τη γενικότερη συμπεριφορά μας να τους πιέσουμε να απαντήσουν αρνητικά αλλά γρήγορα. Αμέσως, αφού εκμαιεύσουμε την αρνητική τους απάντηση, πάλι χωρίς να τους δώσουμε χρόνο για σκέψη τους ζητούμε να πετάξουν γρήγορα γρήγορα τα χαρτιά με την «αποτυχημένη» ζωγραφιά, κάτω σε μια γωνιά. Σ' αυτή τη φάση πρέπει να είμαστε λίγο πιεστικοί και πολύ πειστικοί.

Αυτό που μπορεί να συμβεί είναι: - Να πετάξουν όλοι τα χαρτιά κάτω (σπάνια)

- Να τα πετάξουν αρκετοί, ώσπου κάποια παιδιά συνήθως ένα ή δυο να αντιδράσουν, οπότε επικρατεί ένα σχετικό χάος και αυτά που τα πέταξαν να είναι σε δίλημμα. Άλλα σκύβουν να τα πάρουν και άλλα κοιτάζουν αμήχανα, με τον εκπ/κό να παροτρύνει στο πέταγμα.

Στη συνέχεια προκαλούμε συζήτηση πάνω στο θέμα των σκουπιδιών που απρόσεκτα πολλές φορές πετάμε στο δρόμο μας.

Χρειάζεται προσοχή αν μόνο ένα ή πολύ λίγα παιδιά πετάξουν κάτω το χαρτί τους. Τότε θέλει προσοχή να μη τα προσβάλλουμε. Έτσι στεκόμαστε μόνο στο γεγονός ότι εντέλει η ομάδα δεν έπεσε στην παγίδα μας και την επαινούμε χωρίς να δώσουμε περιθώρια ούτε στα παιδιά να επιτιμήσουν τους λίγους που έπεσαν στην παγίδα μας.

Μια παραλλαγή του παιχνιδιού, στην περίπτωση που έχουμε δυο ομάδες που ακολουθούν το ίδιο περιβαλλοντικό μονοπάτι, είναι (μετά από προσυνεννόηση των εκπ/κών που έχουν την ευθύνη των ομάδων) η πρώτη ομάδα να πετάξει σε σημείο της διαδρομής χαρτιά, που να έχουν σημάδια ότι ανήκαν στην ομάδα, να κρυφτεί κάπου και να περιμένει, για να παρακολουθήσει τις αντιδράσεις της ομάδας που ακολουθεί. Αυτές τις αντιδράσεις μπορεί να τις καθοδηγήσει ο συνοδός εκπ/κός. Μετά εμφανίζεται και η άλλη ομάδα και μαζί με τη σχετική πλάκα γίνεται και η σχετική ανταλλαγή απόψεων. Οι αντιδράσεις των μαθητών αλλά και εκπ/κών που έχουν υποστεί τη διαδικασία μου δίνουν την αίσθηση ότι η εικόνα του παιχνιδιού χαράσσεται στη μνήμη των παιδιών και ευελπιστώ ότι θα επανέρχεται ανασταλτικά κάποιες φορές και θα αποτρέπει τα παιδιά από το να πετάνε σκουπίδια στο δρόμο.

Β. Παιχνίδι μέτρησης θερμοκρασίας επιφανειακών νερών.

Στόχος: η επαφή με το περιβάλλον και η άσκηση των αισθήσεων και της παρατηρητικότητας

Προϋπόθεση να έχουμε θάλασσα ή λίμνη ή ποτάμι που η παραλία ή η όχθη αντίστοιχα να είναι ομαλή και να επιτρέπει την παρουσία των παιδιών δίπλα στο νερό χωρίς κίνδυνο.

Ζητούμε από τα παιδιά να σταθούν το ένα δίπλα στο άλλο έτσι ώστε όλα να έχουν πρόσωπο στο νερό. Αν το νερό είναι αρκετά κρύο το κάνουμε σαν διαγωνισμό, ποιο παιδί θα αντέξει περισσότερο χρόνο έχοντας την παλάμη μέσα στο νερό. Παράλληλα τους ζητούμε να εκτιμήσουν τη θερμοκρασία του νερού και να παρατηρήσουν τυχόν μικροοργανισμούς ανάμεσα στα δάχτυλα τους (εμείς υποτίθεται ότι γνωρίζουμε από πριν αν υπάρχουν). Αν το νερό έχει τέτοια Θερμοκρασία που θεωρούμε σίγουρο ότι όλοι αντέχουν για πολλή ώρα, απλώς τους ζητούμε να κρατήσουν το χέρι για κάποιο χρονικό διάστημα π.χ. 2 λεπτά.

Όταν γίνεται με μορφή διαγωνισμού, καλό είναι να μην περιμένουμε τον τελικό νικητή (άλλωστε δεν είναι αυτός ο στόχος μας), αλλά διακόπτουμε το παιχνίδι, όταν στο νερό μείνει το 1/3 περίπου των παιδιών. Στη συνέχεια ζητούμε να σηκώσουν το χέρι αυτοί που εκτιμούν ότι το νερό έχει θερμοκρασία:

Α) κάτω από Ο Ο C Β) από 0-3 Γ) από 3-6 Δ) από 6-9 Ε) πάνω από 90 C. [Αυτή η κλιμάκωση χρησιμοποιήθηκε για το νερό της Αράπιτσας που έχει θερμοκρασία 10.50 C].

Μόλις εκφραστούν όλα τα παιδιά, βγάζουμε ένα ή περισσότερα θερμόμετρα και τα δίνουμε στα παιδιά, για να μετρήσουν την πραγματική θερμοκρασία. Στην περίπτωση της Αράπιτσας τα παιδιά στη μεγάλη τους πλειοψηφία εκτιμούν τη θερμοκρασία αρκετά κάτω από την πραγματική και μόνο ελάχιστοι μαθητές, περίπου 2-3%, εκτιμούν σωστά.

Αν κάποια παιδιά παρατηρήσουν μικροοργανισμούς το σχολιάζουμε ανάλογα με το γενικότερο σχεδιασμό του προγράμματος.

Τα παιχνίδια δοκιμάστηκαν πειραματικό από τον υπογράφοντα σε σχολικές ομάδες Π.Ε. στο 2ο Γυμνάσιο Νάουσας και κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων του ΚΠΕ Νάουσας..

Αξιολόγηση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί της προσχολικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης οι οποίοι δραστηριοποιούνται ή θέλουν να δραστηριοποιηθούν με προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο σχολείο

Του Γούπου Θεοδώρου
Δασκάλου, δρ. Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

1 .Εισαγωγή

Ο θεσμός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) δημιουργήθηκε από την αδήριτη ανάγκη:

I. να αντιμετωπιστούν μακροπρόθεσμα και αποτελεσματικά τα οξυμένα περιβαλλοντικά προβλήματα με αλλαγή της κοινωνικής στάσης και συμπεριφοράς και την υιοθέτηση ενός νέου περιβαλλοντικού ήθους και

II. να μεταβληθεί και να μετεξελιχθεί η κατεύθυνση του σημερινού σχολείου σε μια κατεύθυνση ενεργητικότερης και ρεαλιστικής παρέμβασης στην κοινωνία με αλλαγή των πρακτικών και των προσανατολισμών του, δηλαδή το άνοιγμα του Σχολείου στη ζωή και στην κοινωνία.

Η κυριότερη μεθοδολογία που συνδέεται με την Π.Ε. είναι η μέθοδος Project. Ο Frey (1986) την περιγράφει ως ένα τρόπο ομαδικής διδασκαλίας, η οποία σχεδιάζεται και πραγματώνεται από όλους τους συμμετέχοντες σ' αυτή. Κατά τον Περδίκη (1994) ως πρόγραμμα Π.Ε. νοείται ένα project (δηλαδή ένα σχέδιο επεξεργασίας ενός θέματος ή διεκπεραίωσης ενός έργου) με περιβαλλοντικό θέμα εν γένει, που διεκπεραιώνεται από μία ομάδα μαθητών, ποικίλης σύνθεσης και αριθμού μελών, που καθοδηγείται από έναν ή περισσότερους διδάσκοντες και που περιλαμβάνει οπωσδήποτε κάποια έρευνα, συλλογή ή επεξεργασία στοιχείων από διάφορες πηγές, καθώς και κάποια παρουσίαση δεδομένων, αποτελεσμάτων, προτάσεων ή άλλων "προϊόντων" της εργασίας των μαθητών.

Στην Ελλάδα η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στη σύγχρονη εκδοχή της εμφανίζεται στα εκπαιδευτικά πράγματα της χώρας μας το 1980 ως αντίκτυπος ενός διεθνούς προβληματισμού. Το 1990 με το νόμο 1982/1990 γίνεται η επίσημη θεσμοθέτηση της Π.Ε. μέσα στο αναλυτικό πρόγραμμα. Το 1991 ορίζονται οι υπεύθυνοι Π.Ε. κατά νομούς με καθήκον να παρακολουθούν, να στηρίζουν και να εμψυχώνουν εκπαιδευτικούς που εκπονούν προγράμματα καθώς και να οργανώνουν σεμινάρια επιμόρφωσης.

Σήμερα μετά από 21 ολόκληρα χρόνια η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση παραμένει για τη μεγάλη πλειοψηφία των εκπαιδευτικών και των μαθητών μια περιθωριακή δραστηριότητα παρ' όλο που είναι αναγνωρίσιμη από το σύνολο σχεδόν της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Παρά την πρόοδο που παρατηρείται τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο συμμετοχής - υπολογίζεται πως εκπαιδευτικοί και μαθητές συμμετέχουν σε προγράμματα Π.Ε. σε ποσοστό που κυμαίνεται από 2,5 μέχρι 10% (Γεωργόπουλος, 1998 Περδίκης 1994), υπάρχουν πολλά και σοβαρά εμπόδια τα οποία θα πρέπει να υπερπηδηθούν:

Τέτοιες δυσκολίες και εμπόδια για την πραγματοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. είναι:

α. Η συγκεντρωτική δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος με το ταυτόσημο αναλυτικό πρόγραμμα για όλα τα σχολεία της Ελλάδας από την Κρήτη ως τον Έβρο.

β. Το ανελαστικό ωρολόγιο πρόγραμμα που βασίζεται τόσο στον κατατεμαχισμό των διδασκόμενων μαθημάτων όσο και στην αυστηρή εξάντληση της ύλης και που δεν αφήνουν μεγάλα περιθώρια κάλυψης των απαιτήσεων των προγραμμάτων Π.Ε. για εξωσχολικές δραστηριότητες, συζητηθείς, εκδηλώσεις κτλ.

γ. Η έλλειψη ωρών στο ωρολόγιο πρόγραμμα για την πραγματοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

δ. Η ελλιπής ενημέρωση των στελεχών εκπαίδευσης (Διευθυντών προϊσταμένων, Σχολικών Συμβούλων) οι οποίοι αντιμετωπίζουν με δυσπιστία και επιφυλακτικότητα την εισαγωγή στο σχολείο των σχετικών με την περιβαλλοντική Εκπαίδευση "νεωτερισμών" (έξοδος από το σχολείο, αναδιάρθρωση του ωρολογίου προγράμματος, εμπλοκή γονέων και ειδικών) που δεν αφήνουν την Π.Ε. να ανθήσει, και επεκταθεί και να παγιωθεί.

ε. Η έλλειψη πληροφόρησης και επαρκούς ενημέρωσης των εκπαιδευτικών για το θεσμό της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

στ. Η τάση δυσπιστίας και επιφύλαξης για τις πρακτικές και την αντίληψη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης από τους γονείς και τους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων που μέσα από τις αντιρρή-

σεις τους φαίνεται ο φόβος σπατάλης πολύτιμου χρόνου των παιδιών τους.
ζ. Η ιδιαιτερότητα του τρόπου προσέγγισης της γνώσης από την Π.Ε. που απαιτεί την παροχή των γνώσεων και πληροφοριών από ειδικούς, από οργανωμένες βιβλιοθήκες για άντληση πληροφοριακού υλικού. Δυστυχώς όμως τα σχολεία μας ακόμη δε διαθέτουν οργανωμένες βιβλιοθήκες παρ' όλες τις προσπάθειες που γίνονται προς αυτή την κατεύθυνση και οι ειδικοί πλην ελαχίστων εξαιρέσεων δε δείχνουν μεγάλη προθυμία να έρθουν στα σχολεία και να ενημερώσουν τους μαθητές.
η. Η πενιχρή χρηματοδότηση των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και ο ιδιαίτερα γραφειοκρατικός τρόπος εκταμίευσης τους.
θ. Η σύντομη και αποσπασματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πάνω στις μεθοδολογίες και τη φιλοσοφία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
ι. Το φτωχό έντυπο και οπτικοακουστικό υλικό του έχει παραχθεί μέχρι σήμερα και ο κακός τρόπος διάθεσης του καθώς μένει κλειδωμένο στα ερμάρια των βιβλιοθηκών.
κ. Το γεγονός ότι η εισαγωγή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο σχολείο δε συνδυάστηκε από γενικότερες αλλαγές στο χαρακτήρα του ελληνικού σχολείου που δε χρησιμοποιεί μαθητοκεντρικές μεθόδους και γι' αυτό αποδεικνύεται ότι η υλοποίηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης εξακολουθεί να είναι δύσκολο πρόβλημα. Το σημερινό σχολείο της απομνημόνευσης, της παθητικότητας και της μετωπικής διδασκαλίας υποτάσσει τις δυνάμεις των μαθητών και δε δίνει καμιά δυνατότητα ανάπτυξης κριτικής σκέψης, ερευνητικής - βιωματικής μάθησης.
λ. Ο απαιτούμενος εθελοντισμός των εκπαιδευτικών που καλούνται να εκπονήσουν προγράμματα Π.Ε. κάτω από αντίξοες συνθήκες, αφού και αν ακόμα υπάρχουν εκπαιδευτικοί που θέλουν να οργανώσουν προγράμματα Π.Ε. αντιμετωπίζονται αδιάφορα από τους συναδέλφους τους.
μ. Η δημιουργία της θέσης υπευθύνου Π.Ε. στις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης με κύριο σκοπό την προώθηση της Π.Ε. ήταν σωστή και έδωσε σημαντική ώθηση στην εφαρμογή της Π.Ε. ως διεπιστημονικής δραστηριότητας. Τα δέκα σχεδόν χρόνια εφαρμογής του θεσμού των υπευθύνων Π.Ε. κατέδειξαν όμως και τις αδυναμίες του. Η επιλογή των υπευθύνων Π.Ε. η οποία δεν ξεφεύγει από το ελληνικά δεδομένα, χωρίς βοήθεια και γραμματειακή υποστήριξη, χωρίς κίνητρα και χωρίς τη δυνατότητα διαχείρισης κάποιου ad hoc χρηματικού ποσού αποστερούν την παραπέρα προώθηση και εδραίωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
ν. Τέλος, και οι άλλες καινοτόμες δράσεις όπως η Αγωγή υγείας, η Αγωγή του Καταναλωτή, τα προγράμματα Πολιτισμού, κτλ. αφαιρούν δυνάμεις και δυναμικό που είναι απαραίτητο για την παραπέρα προώθηση και εδραίωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (Σαμαντάς, 1994, Ποζίδης 1995 και Γεωργόπουλος1998).

Στόχοι αυτής της έρευνας είναι:

α. Να αξιολογήσει και να αναλύσει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι οποίοι θέλουν να δραστηριοποιηθούν με προγράμματα Π.Ε. στο χώρο του σχολείου.
β. Να προσδιορίσει την επίδραση των κοινωνικοδημογραφικών χαρακτηριστικών των εκπαιδευτικών πάνω στις δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

2. Μεθοδολογία της έρευνας

Περιοχή της ερευνάς μας αποτέλεσε ολόκληρη η επικράτεια της χώρας μας. Ο πληθυσμός της ερευνάς μας είναι οι νηπιαγωγοί, οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και οι καθηγητές που υπηρετούν στα γυμνάσια και τα λύκεια, ο αριθμός των οποίων, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, ήταν 109.499. Από αυτούς οι 8.782 είναι νηπιαγωγοί (8,02%), οι 48.637 εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (44,42%) και οι 52.080 (47,156%) καθηγητές που υπηρετούν σε γυμνάσια και λύκεια της χώρας.
Ως μέθοδο δειγματοληψίας εφαρμόσαμε τη στρωματωμένη τυχαία δειγματοληψία, και προσδιορίστηκε ένα δείγμα 1094 εκπαιδευτικών.
Το δείγμα μας κατανεμήθηκε ανά στρώμα σε 87 νηπιαγωγούς, 486 εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και 521 καθηγητές που υπηρετούν σε γυμνάσια και λύκεια.
Από τα 10945 ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν ταχυδρομικώς, λάβαμε συμπληρωμένα τα 711 ερωτηματολόγια (64,99%) που θεωρείται ικανοποιητικός αριθμός. Ειδικότερα, συμπληρώθηκαν από νηπιαγωγούς 45 ερωτηματολόγια (51,7%) από εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης 334 (68,7%) και από καθηγητές που υπηρετούν σε γυμνάσια και λύκεια 332 (63,7%).
Για τη μελέτη των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί για την πραγματοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο χώρο του Σχολείου δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο στο οποίο παρατίθενται δεκαπέντε (15) πιθανές δυσκολίες και υπάρχει χώρος για την καταγραφή και άλλων. Η κλίμακα των απαντήσεων είναι πενταβάθμια και σε όλες τις περιπτώσεις ο εκπαιδευτικός καλείται να επιλέξει μία των απαντήσεων: Ανύπαρκτη δυσκολία, ελάχιστη δυσκολία, μέτρια δυσκολία, μεγάλη δυσκολία, αξεπέραστη δυσκολία.
Το ερωτηματολόγιο της έρευνας, παρατίθεται στο παράρτημα.
Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν οι τεχνικές:
α. της παραγοντικής ανάλυσης (factor analysis)
β. της ανάλυσης μεταβλητότητας (Analysis of variance, ANOVA).

3.Δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο χώρο του σχολείου

Οι δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης από τους εκπαιδευτικούς στο χώρο του σχολείου αξιολογούνται με την ερώτηση 1 του ερωτηματολογίου.
Σύμφωνα με τους πίνακες 1α έως 1 ξ (Παράρτημα), προκύπτουν τα εξής:
α. 26 εκπαιδευτικοί (3,7%), θεωρούν την έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου ως αξεπέραστη δυσκολία, 194 εκπαιδευτικοί (27,3%) ως μεγάλη δυσκολία, 119 εκπαιδευτικοί (16,7%), ως μέτρια δυσκολία, 95 εκπαιδευτικοί (13,4%) ως ελάχιστη δυσκολία ενώ 252 εκπαιδευτικοί (35,4%) θεωρούν την έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου, ως ανύπαρκτη δυσκολία.
β. 24 εκπαιδευτικοί (3,4%), θεωρούν την έλλειψη κατανόησης και συνεργασίας από τους άλλους συναδέλφους στο χώρο του σχολείου ως αξεπέραστη δυσκολία, 124 εκπαιδευτικοί (17,4%) ως μεγάλη δυσκολία, 236 εκπαιδευτικοί (33,2%), ως μέτρια δυσκολία, 133 εκπαιδευτικοί (18,7%), ως ελάχιστη δυσκολία, ενώ 169 εκπαιδευτικοί (23,8%) ως ανά-

παρκτη δυσκολία.

γ. 202 εκπαιδευτικοί (28,4%), θεωρούν την έλλειψη ωρών στο σχολικό πρόγραμμα για την πραγματοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. ως αξεπέραστη δυσκολία, 281 εκπαιδευτικοί (39,5%), ως μεγάλη δυσκολία, 152 εκπαιδευτικοί, (21,4%), ως μέτρια δυσκολία, 43 εκπαιδευτικοί (6,0%), ως ελάχιστη δυσκολία, ενώ 17 εκπαιδευτικοί (2,4%) θεωρούν την έλλειψη ωρών στο σχολικό πρόγραμμα ως ανύπαρκτη δυσκολία.

δ. 26 εκπαιδευτικοί (3,7%), θεωρούν την αδιαφορία των περισσοτέρων μαθητών ως αξεπέραστη δυσκολία, 106 εκπαιδευτικοί (14,9%), ως μεγάλη δυσκολία, 230 εκπαιδευτικοί (32,4%), ως μέτρια δυσκολία, 166 εκπαιδευτικοί (23,3%) ως ελάχιστη δυσκολία, ενώ 160 εκπαιδευτικοί (22,5%) θεωρούν την αδιαφορία των μαθητών ως ανύπαρκτη δυσκολία.

ε. 9 εκπαιδευτικοί (1,2%), θεωρούν τα προβλήματα με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων ως αξεπέραστη δυσκολία, 64 εκπαιδευτικοί (9,0%), ως μεγάλη δυσκολία, 137 εκπαιδευτικοί (19,3%), ως μέτρια δυσκολία, 202 εκπαιδευτικοί (28,4%), ως ελάχιστη δυσκολία, ενώ 270 εκπαιδευτικοί (38,0%) θεωρούν τα προβλήματα με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων ως ανύπαρκτη δυσκολία.

στ. 212 εκπαιδευτικοί (29,8%), θεωρούν τη δυσκαμψία του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος ως αξεπέραστη δυσκολία, 259 εκπαιδευτικοί (36,4%), ως μεγάλη δυσκολία, 141 εκπαιδευτικοί (19,8%), ως μέτρια δυσκολία, 48 εκπαιδευτικοί (6,8%), ως ελάχιστη δυσκολία, ενώ 32 εκπαιδευτικοί (4,5%) θεωρούν τη δυσκαμψία του προγράμματος ως ανύπαρκτη δυσκολία για την πραγματοποίηση προγραμμάτων Π.Ε.

ζ. 127 εκπαιδευτικοί (17,9%), θεωρούν την έλλειψη οικονομικών πόρων για την πραγματοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. ως αξεπέραστη δυσκολία, 368 εκπαιδευτικοί (51,7%), ως μεγάλη δυσκολία, 133 εκπαιδευτικοί (18,7%), ως μέτρια δυσκολία, 41 εκπαιδευτικοί (5,8%), ως ελάχιστη δυσκολία, ενώ 22 εκπαιδευτικοί (3,1 %) ως ανύπαρκτη δυσκολία,

η. 118 εκπαιδευτικοί (16,6%), θεωρούν την έλλειψη κινήτρων στους εκπαιδευτικούς ως αξεπέραστη δυσκολία, 291 εκπαιδευτικοί (40,9%), ως μεγάλη δυσκολία, 196 εκπαιδευτικοί (27,6%), ως μέτρια δυσκολία, 43 εκπαιδευτικοί, (6,0%), ως ελάχιστη δυσκολία και 39 εκπαιδευτικοί (5,5%), ως ανύπαρκτη δυσκολία.

θ. 54 εκπαιδευτικοί (7,6%), θεωρούν την αδιαφορία των εκπαιδευτικών ως αξεπέραστη δυσκολία, 147 εκπαιδευτικοί (20,7%), ως μεγάλη δυσκολία, 245 εκπαιδευτικοί (34,5%), ως μέτρια δυσκολία, 124 εκπαιδευτικοί (17,4%), ως ελάχιστη δυσκολία, ενώ 112 εκπαιδευτικοί (15,8%) ως ανύπαρκτη δυσκολία.

ι.129 εκπαιδευτικοί (18,1 %), θεωρούν την έλλειψη καθοδήγησης και πληροφόρησης από τους υπεύθυνους Π.Ε. ως αξεπέραστη δυσκολία, 317 εκπαιδευτικοί (44,6%), ως μεγάλη δυσκολία, 174 εκπαιδευτικοί (24,5%), ως μέτρια δυσκολία, 36 εκπαιδευτικοί (5,1 %), ως ελάχιστη δυοκολία, ενώ 38 εκπαιδευτικοί (5,3%) ως ανύπαρκτη δυσκολία.

κ. 98 εκπαιδευτικοί (13,8%), θεωρούν την έλλειψη πληροφόρησης και επαρκούς ενημέρωσης των εκπαιδευτικών για το θεσμό της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ως αξεπέραστη δυσκολία, 358 εκπαιδευτικοί (50,4%), ως μεγάλη δυσκολία, 167 εκπαιδευτικοί (23,5%), ως μέτρια δυσκολία, 45 εκπαιδευτικοί (6,3%), ως ελάχιστη δυσκολία, και 23 εκπαιδευτικοί (3,2%) ως ανύπαρκτη δυσκολία.

λ. 129 εκπαιδευτικοί (18,1 %), θεωρούν την έλλειψη κατάλληλου παιδαγωγικού υλικού ως αξεπέραστη δυσκολία, 344 εκπαιδευτικοί (48,4%) ως μεγάλη δυσκολία, 170 εκπαιδευτικοί (23,9%), ως μέτρια δυσκολία, 34 εκπαιδευτικοί (4,8%), ως ελάχιστη δυσκολία, ενώ 11 εκπαιδευτικοί (1,6%) ως ανύπαρκτη δυσκολία.

μ. 131 εκπαιδευτικοί (18,4%), θεωρούν την έλλειψη θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών σχετικά με την περιβαλλοντική εκπαίδευση ως αξεπέραστη δυσκολία, 352 εκπαιδευτικοί (49,5%), ως μεγάλη δυσκολία, 176 εκπαιδευτικοί (24,8%), ως μέτρια δυσκολία, 20 εκπαιδευτικοί (2,8%), ως ελάχιστη δυσκολία, ενώ 13 εκπαιδευτικοί (1,8%) ως ανύπαρκτη δυσκολία.

ν. 131 εκπαιδευτικοί (18,4%), θεωρούν την έλλειψη οργανωμένων βιβλιοθηκών στα σχολεία για την άντληση πληροφοριακού υλικού ως αξεπέραστη δυσκολία, 356 εκπαιδευτικοί (50,1 %), ως μεγάλη δυσκολία, 157 εκπαιδευτικοί (22,1 %), ως μέτρια δυσκολία, 28 εκπαιδευτικοί (3,9%), ως ελάχιστη δυσκολία, ενώ 23 εκπαιδευτικοί (3,2%) ως ανύπαρκτη δυσκολία.

ξ. 93 εκπαιδευτικοί (13,1 %), θεωρούν την ελλιπή ενημέρωση των στελεχών της εκπαίδευσης (Σχολικών Συμβούλων, προϊσταμένων, Διευθυντών) για το θεσμό της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ως αξεπέραστη δυσκολία, 283 εκπαιδευτικοί (39,8%), ως μεγάλη δυσκολία, 225 εκπαιδευτικοί (31,6%), ως μέτρια δυσκολία, 56 εκπαιδευτικοί (7,9%), ως ελάχιστη δυσκολία, ενώ 37 εκπαιδευτικοί (5,2%) θεωρούν την ελλιπή ενημέρωση των στελεχών της εκπαίδευσης ως ανύπαρκτη δυσκολία.

Συνοψίζοντας τα ευρήματα, διαπιστώνουμε ότι η μεγαλύτερη δυσκολία πραγματοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο χώρο του σχολείου είναι η δυσκαμψία του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος. Σημαντικές επίσης δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης αποτελούν η έλλειψη ωρών στο σχολικό πρόγραμμα για την πραγματοποίηση προγραμμάτων Π.Ε, η έλλειψη οργανωμένων βιβλιοθηκών στα σχολεία για την άντληση πληροφοριακού υλικού, η έλλειψη θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών σχετικά με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, η έλλειψη καθοδήγησης και πληροφόρησης από τους υπεύθυνους Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η έλλειψη κατάλληλου παιδαγωγικού υλικού καθώς και η έλλειψη οικονομικών πόρων.

Στο ερωτηματολόγιο, εκτός από τις κλειστές ερωτήσεις σχετικά με τις δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, υπάρχει και ανοικτό υπο-ερώτημα από την ομαδοποίηση των απαντήσεων του οποίου προκύπτει ότι:

• 11 *εκπαιδευτικοί, (1,5%), θωρούν ως σημαντικές δυοκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων Π.Ε. και άλλους λόγους όπως, η έλλειψη κατάλληλων χώρων για την πραγματοποίηση προγραμμάτων, η ευθύνη των εκπαιδευτικών για τη μεταφορά των μαθητών εκτός του σχολείου, η δυσκαμψία του ωρολογίου προγράμματος στα ολιγοθέσια σχολεία.*

Σύμφωνα με την τεχνική της ανάλυσης παραγόντων του εφαρμόστηκε στο ερωτηματολόγιο που αναφέρεται στις δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, δημιουργήθηκαν τέσσερις (4) ομαδοποιημένοι παράγοντες, στον καθένα από τους οποίους συμμετέχουν σταθμισμένες οι αρχικές ερωτήσεις, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα.

Πίνακας:
Δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ			
	1-2	2-2	3-2	4-2
Έλλειψη πληροφόρησης	,797			
Έλλειψη κατάρτισης εκπαιδευτικών	,784			
Έλλειψη κατάλληλου παιδαγωγικού Υλικού	,726			
Έλλειψη καθοδήγησης από υπεύθυνους Π.Ε.	,667			
Ελλιπής ενημέρωση στελεχών εκπαίδευσης	,619			
Έλλειψη οργανωμένων βιβλιοθηκών	,600			
Έλλειψη κινήτρων σε εκπαιδευτικούς	,331			
Έλλειψη κατανόησης από συναδέλφους		,820		
Έλλειψη κατανόησης		,812		
Αδιαφορία των εκπαιδευτικών		,601		
Έλλειψη ωρών για πραγματοποίηση προγραμμάτων Π.Ε.			,824	
Δυσκαμψία αναλυτικού προγράμματος			,809	
Έλλειψη οικονομικών πόρων			,557	
Προβλήματα με σύλλογο γονέων και κηδεμόνων				,783
Αδιαφορία μαθητών				,683

• 0 παράγοντας 1 -2 επικεντρώνει τις δυσκολίες για την πραγματοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην "Έλλειψη ενημέρωσης για το θέμα".
• 0 παράγοντας 2-2 επικεντρώνεται στην "Έλλειψη κατανόησης από τους εκπαιδευτικούς".
• 0 παράγοντας 3-2 αναφέρεται στην "Δυσκαμψία του διδακτικού χρόνου" και
• 0 παράγοντας 4-2 αναφέρεται στην "αδιαφορία των μαθητών και των γονέων" των αποδεκτών δηλαδή της ενημέρωσης.

Γραφήματα: Ομαδοποιημένες δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων Π.Ε.
Στα γραφήματα που ακολουθούν παρατηρούμε ότι οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί θεωρούν πάρα πολύ σημαντική δυσκολία τη "δυσκαμψία του διδακτικού χρόνου", ενώ αρκετά σημαντική δυσκολία θεωρείται και η "έλλειψη ενημέρωσης".
Μέσος όρος βαθμολογίας των εκπαιδευτικών στους παράγοντες δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

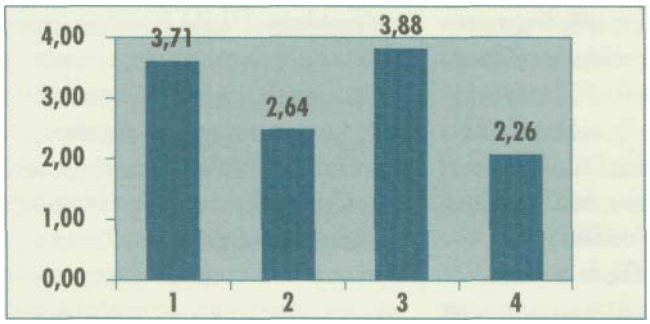

1)Έλλειψη ενημέρωσης
3)Αδιαφορία μαθητών και γονέων
2)Αδιαφορία και έλλειψη κατανόησης από εκπαιδευτικούς
4)Δυσκαμψία διδακτικού χρόνου

3.1.Τα δημογραφικά στοιχεία των εκπαιδευτικών που διαφοροποιούν τις απόψεις τους για τις δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης των απόψεων των εκπαιδευτικών για τις δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε σχέση με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά, δίνονται στους πίνακες 2-13 στο παράρτημα.

Σύμφωνα μ' αυτά, οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τις δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης επηρεάζονται στατιστικά σημαντικά από την ιδιότητα, το φύλο, την ηλικία και τα χρόνια υπηρεσίας, τη μετεκπαίδευση / Επιμόρφωση καθώς και από τον τόπο εργασίας των εκπαιδευτικών. Αναλυτικότερα η μεταβλητή ιδιότητα των εκπαιδευτικών (νηπιαγωγοί/ δάσκαλοι - καθηγητές) διαφοροποιεί τις απόψεις τους για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στη δραστηριοποίηση τους με προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στις εξαρτημένες μεταβλητές "αδιαφορία και έλλειψη κατανόησης από τους εκπαιδευτικούς", "δυσκαμψία διδακτικού χρόνου", και "αδιαφορία μαθητών και γονέων". Συγκεκριμένα φαίνεται (πίνακες 2-3) ότι οι καθηγητές δίνουν ψηλότερες τιμές και συνεπώς αποδίδουν μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας στην έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου, στην έλλειψη κατανόησης από τους συναδέλφους, στην αδιαφορία των εκπαιδευτικών, στην έλλειψη ωρών στο σχολικό πρόγραμμα για την πραγματοποίηση προγραμμάτων Π.Ε., στη δυσκαμψία του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος, στην έλλειψη οικονομικών πόρων, στην αδιαφορία των μαθητών καθώς και στα προβλήματα με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων σε σχέση με τους νηπιαγωγούς και τους δασκάλους.
Η μεταβλητή φύλο διαφοροποιεί τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τις δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στις εξαρτημένες μεταβλητές "αδιαφορία και έλλειψη κατανόησης από τους εκπαιδευτικούς" και "αδιαφορία μαθητών και γονέων". Συγκεκριμένα φαίνεται (πίνακες 4-5) ότι οι γυναίκες εκπαιδευτικοί αποδίδουν υψηλότερο βαθμό δυσκολίας στην έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου, στην έλλειψη κατανόησης από τους συναδέλφους, στην αδιαφορία των εκπαιδευτικών, στην αδιαφορία των μαθητών καθώς και στα προβλήματα με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων σε σχέση με τους άνδρες εκπαιδευτικούς.
Οι μεταβλητές ηλικία και χρόνια υπηρεσίας διαφοροποιούν τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τις δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην εξαρτημένη μεταβλητή "αδιαφορία και έλλειψη κατανόησης από τους εκπαιδευτικούς". Συγκεκριμένα φαίνεται (πίνακες 6-9) ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, εκπαιδευτικοί (κυρίως όσοι είναι από 41-50 χρονών) και με αρκετά χρόνια υπηρεσίας (κυρίως όσοι έχουν 11 -20 χρόνια) αποδίδουν μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας στην έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου, στην έλλειψη κατανόησης από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς καθώς και στην αδιαφορία των εκπαιδευτικών.

Η μεταβλητή μετεκπαίδευση/Επιμόρφωση διαφοροποιεί τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τις δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην εξαρτημένη μεταβλητή "αδιαφορία και έλλειψη κατανόησης από τους εκπαιδευτικούς". Συγκεκριμένα φαίνεται (πίνακες 10-11) ότι οι εκπαιδευτικοί που έχουν συμμετάσχει σε κάποια μορφή μετεκπαίδευσης ή επιμόρφωσης αποδίδουν υψηλό βαθμό δυσκολίας στην έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου, στην έλλειψη κατανόησης από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς καθώς και στην αδιαφορία των εκπαιδευτικών. Η μεταβλητή τόπος εργασίας των εκπαιδευτικών διαφοροποιεί τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τις δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στις εξαρτημένες μεταβλητές "έλλειψη ενημέρωσης", "αδιαφορία και έλλειψη κατανόησης από τους εκπαιδευτικούς" και "αδιαφορία μαθητών και γονέων". Συγκεκριμένα φαίνεται (πίνακες 12-15) ότι οι εκπαιδευτικοί που ζουν και εργάζονται σε μεγάλα αστικά κέντρα, σε αγροτικές και ημιαστικές περιοχές καθώς και στο λεκανοπέδιο Αττικής, αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες από την έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για το θεσμό της Π.Ε., από την έλλειψη θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης οχετικά με την Π.Ε., από την έλλειψη καταλλήλου παιδαγωγικού υλικού, από την έλλειψη καθοδήγησης από τους υπευθύνους Π.Ε., από την έλλειψη οργανωμένων βιβλιοθηκών καθώς και από την έλλειψη κινήτρων. Φαίνεται επίσης από τη σύγκριση των πινάκων ότι οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε μεγάλα αστικά κέντρα και σε αστικές περιοχές δίνουν μεγαλύτερες τιμές και ουνεπώς θεωρούν σημαντικότερες δυσκολίες την έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου, την έλλειψη κατανόησης από τους συναδέλφους, την αδιαφορία των εκπαιδευτικών, τα προβλήματα με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων καθώς και την αδιαφορία των μαθητών.

3.2. Συμπεράσματα που αφορούν τις δυσκολίες των εκπαιδευτικών για την πραγματοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Συνοπτικά, όοον αφορά τις δυσκολίες που συναντούν οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι δραστηριοποιούνται ή θέλουν να δραστηριοποιηθούν με προγράμματα Π.Ε. στο χώρο του σχολείου, τα ευρήματα έδειξαν: 1. Οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι δραστηριοποιούνται ή θέλουν να δραστηριοποιηθούν με προγράμματα Π.Ε. στο χώρο του σχολείου συναντούν αρκετές δυοκολίες από τις οποίες η σημαντικότερη είναι η δυσκαμψία του αναλυτικού προγράμματος. Σημαντικές επίσης δυσκολίες φαίνεται να είναι η έλλειψη ωρών από σχολικό πρόγραμμα για την πραγματοποίηση προγραμμάτων Π.Ε., η έλλειψη οργανωμένων βιβλιοθηκών στα σχολεία, η έλλειψη θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών σχετικά με την περιβαλλοντική εκπαίδευση, η έλλειψη καθοδήγησης και πληροφόρησης από τους υπευθύνους Π.Ε., η έλλειψη κατάλληλου παιδαγωγικού υλικού.

2. Ο βαθμός και το είδος των δυσκολιών, που συναντούν οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι δραστηριοποιούνται ή θέλουν να δραστηριοποιηθούν με προγράμματα Π.Ε. επηρεάζεται από την ιδιότητα, το φύλο, την ηλικία και τα χρόνια υπηρεσίας, τη μετεκπαίδευση - επιμόρφωση καθώς και από τον τόπο εργασίας των εκπαιδευτικών.

Αναλυτικότερα:

α. Οι καθηγητές του δείγματος στη δραστηριοποίηση τους με προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες από την έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου, από την έλλειψη κατανόησης από τους συναδέλφους, από την αδιαφορία των συναδέλφων εκπαιδευτικών, από την έλλειψη ωρών οτο σχολικό πρόγραμμα για την πραγματοποίηση προγραμμάτων Π.Ε., από τη δυσκαμψία του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος καθώς και από την έλλειψη οικονομικών πόρων. Φαίνεται επίσης ότι η αδιαφορία των μαθητών και τα προβλήματα με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων είναι σημαντικότερες δυοκολίες για τους καθηγητές απ' ότι για τους δασκάλους.

β. Οι γυναίκες εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυοκολίες από την αδιαφορία των μαθητών, από τα προβλήματα με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων, από την έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου καθώς και από την έλλειψη κατανόησης και συνεργασίας από τους συναδέλφους άνδρες εκπαιδευτικούς.

γ. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία εκπαιδευτικοί (κυρίως όσοι είναι από 41 -50 χρονών) αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες από την έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου, από την έλλειψη κατανόησης και συνεργασίας με τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς καθώς και από την αδιαφορία των εκπαιδευτικών. δ. Οι εκπαιδευτικοί με αρκετά χρόνια υπηρεσίας (κυρίως όσοι έχουν 11-20 χρόνια) αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυοκολίες από την έλλειψη κατανόησης και συνεργασίας από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς, από την αδιαφορία των εκπαιδευτικών καθώς και από την έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου.

ε. Οι εκπαιδευτικοί που έχουν συμμετάσχει σε κάποια μορφή μετεκπαίδευσης ή επιμόρφωσης αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυοκολίες για την πραγματοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. από την έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου, από την έλλειψη κατανόησης από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς καθώς και από την αδιαφορία των εκπαιδευτικών. στ. Οι εκπαιδευτικοί που ζουν και εργάζονται σε αγροτικές και ημιαστικές περιοχές καθώς και στο λεκανοπέδιο Αττικής φαίνεται να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυοκολίες από την έλλειψη ενημέρωσης και πληροφόρησης για το θεσμό της Π.Ε., από την έλλειψη θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης σχετικά με την Π.Ε., από την έλλειψη κατάλληλου παιδαγωγικού υλικού, από την έλλειψη καθοδήγηοης από τους υπευθύνους Π.Ε., από την έλλειψη οργανωμένων βιβλιοθηκών ατά σχολεία για την άντληση πληροφοριακού υλικού καθώς και από την έλλειψη κινήτρων. Φαίνεται επίσης ότι οι εκπαιδευτικοί που ζουν και εργάζονται σε αστικές περιοχές και σε μεγάλα αστικά κέντρα αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυοκολίες από την έλλειψη κατανόηοης και συνεργασίας με τους συναδέλφους, από την έλλειψη κατανόησης από το διευθυντή του σχολείου, από την αδιαφορία των εκπαιδευτικών και των μαθητών καθώς και από τα προβλήματα με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

♦Γεωργόπουλος Α., και Τσαλίκη Ε. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, GUTENBERG, Αθήνα 1993.

♦Γεωργόπουλος Α., Η προβληματική της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, στο Οικολογία και Επιστήμες του Περιβάλλοντος, Στοχαατής/ ΔΙΠΕ, Αθήνα 1998/

♦Frey K., Η μέθοδος Project, Μία μορφή συλλογικής εργασίας οτο σχολείο, Κυριακίδης, θεσσαλονίκη 1986.

♦Περδίκης Γ., Τα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε Γυμνάσια Λύκεια του νομού Πιερίας, Κριτική παρουσίαση και μια ενδεικτική περίπτωση. Η Αέαχη των Εκπαιδευτικών, τ 7, 1994.

♦Περδίκης Γ, Το παρόν και το μέλλον του θεομού του υπευθύνου Π.Ε. για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, τ 13-14,1998.

♦Ποζίδης Π., Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, προβλήματα και δυσκολίες, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, τ 9,1995

♦Σαμαντάς Χ., Μερικές δυσοίωνες προϋποθέσεις στην Εφαρμογή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Η Λέσχη των Εκπαιδευτικών, τ 7, 1994.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Οι παρακάτω λόγοι μπορούν να αποτελέσουν δυσκολίες για την πραγματοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (Π. Ε.) στο σχολείο.

◗ Βάλτε ένα (✗) στους λόγους που εσείς συναντάτε ή συναντήσατε στο σχολείο σας και στο βαθμό που εκφράζει την άποψή σας σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα.

- **Ανύπαρκτη δυσκολία** 1
- **Ελάχιστη δυσκολία** 2
- **Μέτρια δυσκολία** 3
- **Μεγάλη δυσκολία** 4
- **Αξεπέραστη δυσκολία** 5

	1	2	3	4	5
Έλλειψη κατανόησης από τον Διευθυντή του Σχολείου					
Έλλειψη κατανόησης και συνεργασίας από τους συναδέλφους					
Έλλειψη ωρών στο σχολικό πρόγραμμα για την πραγματοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης					
Αδιαφορία των περισσότερων μαθητών					
Προβλήματα με το σύλλογο γονέων & κηδεμόνων					
Δυσκαμψία του ωρολόγιου & αναλυτικού προγράμματος					
Έλλειψη οικονομικών πόρων/ χρημάτων					
Έλλειψη κινήτρων στους εκπαιδευτικούς					
Αδιαφορία των εκπαιδευτικών					
Έλλειψη καθοδήγησης & πληροφόρησης από τους υπευθύνους περιβαλλοντικής εκπαίδευσης					
Έλλειψη πληροφόρησης και επαρκούς ενημέρωσης των εκπαιδευτικών για τον θεσμό της Π. Ε.					
Έλλειψη κατάλληλου παιδαγωγικού υλικού					
Έλλειψη θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών σχετικά με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση					
Έλλειψη οργανωμένων βιβλιοθηκών στα σχολεία για την άντληση πληροφοριακού υλικού					
Ελλιπής ενημέρωση των στελεχών εκπαίδευσης (σχολικοί σύμβουλοι, προϊστάμενοι, διευθυντές) για τον θεσμό της Π.Ε.					
Άλλες δυσκολίες: Ποιες;					

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Δυσκολίες πραγματοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο χώρο του σχολείου

α. Έλλειψη κατανόησης

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	252	35,4	36,7	36,7
Ελάχιστη δυσκολία	95	13,4	13,8	50,6
Μέτρια δυσκολία	119	16,7	17,3	67,9
Μεγάλη δυσκολία	194	27,3	28,3	96,2
Αξεπέραστη δυσκολία	26	3,7	3,8	100,0
Σύνολο	686	96,5	100,0	
Δεν δήλωσαν	25	3,5		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

β. Έλλειψη κατανόησης από συναδέλφους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	169	23,8	24,6	24,6
Ελάχιστη δυσκολία	133	18,7	19,4	44,0
Μέτρια δυσκολία	236	33,2	34,4	78,4
Μεγάλη δυσκολία	124	17,4	18,1	96,5
Αξεπέραστη δυσκολία	24	3,4	3,5	100,0
Σύνολο	686	96,5	100,0	
Δεν δήλωσαν	25	3,5		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

γ. Έλλειψη ωρών για πραγματοποίηση προγραμμάτων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	17	2,4	2,4	2,4
Ελάχιστη δυσκολία	43	6,0	6,2	8,6
Μέτρια δυσκολία	152	21,4	21,9	30,5
Μεγάλη δυσκολία	281	39,5	40,4	70,9
Αξεπέραστη δυσκολία	202	28,4	29,1	100,0
Σύνολο	695	97,7	100,0	
Δεν δήλωσαν	16	2,3		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

δ. Αδιαφορία μαθητών

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	160	22,5	23,3	23,3
Ελάχιστη δυσκολία	166	23,3	24,1	47,4
Μέτρια δυσκολία	230	32,3	33,4	80,8
Μεγάλη δυσκολία	106	14,9	15,4	96,2
Αξεπέραστη δυσκολία	26	3,7	3,8	100,0
Σύνολο	688	96,8	100,0	
Δεν δήλωσαν	23	3,2		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

ε. Προβλήματα με το σύλλογο Γονέων & Κηδεμόνων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	270	38,0	39,6	39,6
Ελάχιστη δυσκολία	202	28,4	29,6	69,2
Μέτρια δυσκολία	137	19,3	20,1	89,3
Μεγάλη δυσκολία	64	9,0	9,4	98,7
Αξεπέραστη δυσκολία	9	1,3	1,3	100,0
Σύνολο	682	95,9	100,0	
Δεν δήλωσαν	29	4,1		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

στ. Δυσκαμψία ωρολογίου προγράμματος

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	32	4,5	4,6	4,6
Ελάχιστη δυσκολία	48	6,8	6,9	11,6
Μέτρια δυσκολία	141	19,8	20,4	31,9
Μεγάλη δυσκολία	259	36,4	37,4	69,4
Αξεπέραστη δυσκολία	212	29,8	30,6	100,0
Σύνολο	692	97,3	100,0	
Δεν δήλωσαν	19	2,7		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

ζ. Έλλειψη οικονομικών πόρων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	22	3,1	3,2	3,2
Ελάχιστη δυσκολία	41	5,8	5,9	9,1
Μέτρια δυσκολία	133	18,7	19,2	28,4
Μεγάλη δυσκολία	368	51,8	53,3	81,6
Αξεπέραστη δυσκολία	127	17,9	18,4	100,0
Σύνολο	691	97,2	100,0	
Δεν δήλωσαν	20	2,8		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

η. Έλλειψη κινητών σε εκπαιδευτικούς

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	39	5,5	5,7	5,7
Ελάχιστη δυσκολία	43	6,0	6,3	11,9
Μέτρια δυσκολία	196	27,6	28,5	40,5
Μεγάλη δυσκολία	291	40,9	42,4	82,8
Αξεπέραστη δυσκολία	118	16,6	17,2	100,0
Σύνολο	687	96,6	100,0	
Δεν δήλωσαν	24	3,4		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

θ. Αδιαφορία των εκπαιδευτικών

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	112	15,8	16,4	16,4
Ελάχιστη δυσκολία	124	17,4	18,2	34,6
Μέτρια δυσκολία	245	34,5	35,9	70,4
Μεγάλη δυσκολία	147	20,7	21,5	91,9
Αξεπέραστη δυσκολία	54	7,6	7,9	99,9
33	1	,1	,1	100,0
Σύνολο	683	96,1	100,0	
Δεν δήλωσαν	28	3,9		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

ι. Έλλειψη καθοδήγησης από Υπευθύνους Π.Ε.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	38	5,3	5,5	5,5
Ελάχιστη δυσκολία	36	5,1	5,2	10,7
Μέτρια δυσκολία	174	24,5	25,1	35,7
Μεγάλη δυσκολία	317	44,6	45,7	81,4
Αξεπέραστη δυσκολία	129	18,1	18,6	100,0
Σύνολο	694	97,6	100,0	
Δεν δήλωσαν	17	2,4		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

κ. Έλλειψη πληροφόρησης

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	23	3,2	3,3	3,3
Ελάχιστη δυσκολία	45	6,3	6,5	9,8
Μέτρια δυσκολία	167	23,5	24,2	34,0
Μεγάλη δυσκολία	358	50,4	51,8	85,8
Αξεπέραστη δυσκολία	98	13,8	14,2	100,0
Σύνολο	691	97,2	100,0	
Δεν δήλωσαν	20	2,8		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

λ. Έλλειψη κατάλληλου παιδαγωγικού υλικού

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	11	1,5	1,6	1,6
Ελάχιστη δυσκολία	34	4,8	4,9	6,5
Μέτρια δυσκολία	170	23,9	24,7	31,3
Μεγάλη δυσκολία	344	48,4	50,0	81,3
Αξεπέραστη δυσκολία	129	18,1	18,8	100,0
Σύνολο	688	96,8	100,0	
Δεν δήλωσαν	23	3,2		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

μ. Έλλειψη κατάρτισης εκπαιδευτικών

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	13	1,8	1,9	1,9
Ελάχιστη δυσκολία	20	2,8	2,9	4,8
Μέτρια δυσκολία	176	24,8	25,4	30,2
Μεγάλη δυσκολία	352	49,5	50,9	81,1
Αξεπέραστη δυσκολία	131	18,4	18,9	100,0
Σύνολο	692	97,3	100,0	
Δεν δήλωσαν	19	2,7		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

ν. Έλλειψη οργανωμένων βιβλιοθηκών

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	23	3,2	3,3	3,3
Ελάχιστη δυσκολία	28	3,9	4,0	7,3
Μέτρια δυσκολία	157	22,1	22,6	29,9
Μεγάλη δυσκολία	356	50,1	51,2	81,2
Αξεπέραστη δυσκολία	131	18,4	18,8	100,0
Σύνολο	695	97,7	100,0	
Δεν δήλωσαν	16	2,3		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

ξ. Ελλιπής ενημέρωση στελεχών εκπαίδευσης

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ανύπαρκτη δυσκολία	37	5,2	5,3	5,3
Ελάχιστη δυσκολία	56	7,9	8,1	13,4
Μέτρια δυσκολία	225	31,6	32,4	45,8
Μεγάλη δυσκολία	283	39,8	40,8	86,6
Αξεπέραστη δυσκολία	93	13,1	13,4	100,0
Σύνολο	694	97,6	100,0	
Δεν δήλωσαν	17	2,4		
ΣΥΝΟΛΟ	711	100,0		

Πίνακας 2. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ιδιότητες

Ιδιότητα	F1-2		F2-2		F3-2		F4-2		N
Νηπιαγωγοί Δάσκαλοι	3,70	0,69	2,39	1,04	3,70	0,85	2,09	0,95	332
Καθηγητές	3,71	0,59	2,93	1,10	4,01	0,72	2,47	0,90	299
Σύνολο	3,71	0,64	2,64	1,10	3,85	0,81	2,27	0,94	631

Πίνακας 3. Ανάλυση διακύμανσης ιδιότητες

	MS Effect	MS Error	F1,629	p-level
F1-2	0,00	0,41	0,01	0,913
F2-2	45,95	1,14	40,08	0,000
F3-2	15,00	0,63	23,76	0,000
F4-2	21,66	0,85	25,22	0,000

Πίνακας 4. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις φύλου

Φύλο	F1-2		F2-2		F3-2		F4-2		N
Άνδρας	3,67	0,68	2,55	1,06	3,88	0,81	2,15	0,88	275
Γυναίκα	3,75	0,59	2,73	1,12	3,83	0,79	2,36	0,98	350
Σύνολο	3,71	0,63	2,65	1,10	3,85	0,80	2,27	0,94	625

Πίνακας 5. Ανάλυση διακύμανσης φύλου

	MS Effect	MS Error	F1,623	p-level
F1-2	0,87	0,40	2,18	0,140
F2-2	5,15	1,20	4,27	0,039
F3-2	0,38	0,65	0,58	0,443
F4-2	6,39	0,88	7,21	0,007

Πίνακας 6. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ηλικίας

Ηλικία	F1-2		F2-2		F3-2		F4-2		N
ΕΩΣ 30	3,66	0,64	2,47	1,00	3,80	0,74	2,28	1,01	47
31-40	3,69	0,67	2,53	1,03	3,82	0,78	2,22	0,95	345
41-50	3,72	0,61	2,87	1,22	3,86	0,87	2,31	0,94	196
51-60	3,70	0,43	2,73	1,06	4,00	0,71	2,38	0,72	35
Σύνολο	3,70	0,64	2,64	1,10	3,84	0,80	2,26	0,94	623

Πίνακας 7. Ανάλυση διακύμανσης ηλικίας

	MS Effect	MS Error	F3,619	p-level
F1-2	0,05	0,41	0,13	0,937
F2-2	5,28	1,20	4,39	0,004
F3-2	0,39	0,65	0,60	0,614
F4-2	6,46	0,89	0,51	0,669

Πίνακας 8. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ετών υπηρεσίας

Έτη υπηρεσίας	F1-2		F2-2		F3-2		F4-2		N
1-5 έτη	3,68	0,63	2,43	1,04	3,77	0,77	2,24	1,00	109
6-10 έτη	3,64	0,68	2,58	0,98	3,86	0,73	2,38	0,97	122
11-20 έτη	3,72	0,65	2,76	1,15	3,86	0,82	2,27	0,92	270
21 έτη	3,74	0,60	2,60	1,13	3,85	0,90	2,09	0,84	116
Σύνολο	3,70	0,64	2,640	1,10	3,84	0,81	2,25	0,93	617

Πίνακας 9. Ανάλυση διακύμανσης ετών υπηρεσίας

	MS Effect	MS Error	F3,613	p-level
F1-2	0,24	0,42	0,57	0,629
F2-2	3,00	1,20	2,48	0,059
F3-2	0,22	0,66	0,33	0,798
F4-2	1,63	0,87	1,86	0,133

Πίνακας 10. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις μετεκπαίδευσης - επιμόρφωσης

Μετεκπαίδευση/επιμόρφωση	F1-2		F2-2		F3-2		F4-2		N
Όχι	3,78	0,61	2,44	1,08	3,89	0,72	2,29	0,99	116
Ναι	3,69	0,64	2,69	1,10	3,83	0,82	2,26	0,93	516
Σύνολο	3,70	0,64	2,64	1,10	3,84	0,80	2,27	0,94	632

Πίνακας 11. Ανάλυση διακύμανσης μετεκπαίδευσης - επιμόρφωσης

	MS Effect	MS Error	F1,630	p-level
F1-2	0,83	0,41	2,02	0,155
F2-2	6,02	1,20	4,98	0,025
F3-2	0,29	0,65	0,44	0,504
F4-2	0,08	0,89	0,09	0,760

Πίνακας 12. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις τόπου εργασίας

Τόπος εργασίας	F1-2		F2-2		F3-2		F4-2		N
Αγροτική	3,73	0,55	2,59	1,07	3,87	0,76	2,25	0,94	168
Αστική	3,55	0,67	2,85	1,07	3,80	0,90	2,30	0,93	150
Μεγάλο αστικό κέντρο	3,77	0,44	3,06	1,28	3,96	0,60	2,55	0,80	79
Λεκανοπέδιο	3,76	0,72	2,40	1,01	3,81	0,83	2,14	0,95	232
Σύνολο	3,70	0,64	2,64	1,10	3,84	0,81	2,26	0,93	629

Πίνακας 13. Ανάλυση διακύμανσης τόπου εργασίας

	MS Effect	MS Error	F1,630	p-level
F1-2	1,65	0,40	4,05	0,007
F2-2	11,55	1,16	9,88	0,000
F3-2	0,61	0,65	0,94	0,420
F4-2	3,47	0,86	4,01	0,007

Ο απόηχος μιας συνάντησης
για την περιβαλλοντική εκπαίδευση

Γράφει η Ρούλα Γκόλιου
Βιολόγος, Γραμματέας του Δ.Σ. της ΠΕΕΚΠΕ Παράρτημα Κ. Μακεδονίας

Γίνονται πολλά...
Υπάρχουν και προβλήματα αλλά και διάθεση και ιδέες...

Ανάμεσα στον ενθουσιασμό και τον έντονο προβληματισμό κινήθηκε η συνάντηση του νέου ΑΙ. της ΠΕΕΚΠΕ Κεντρ. Μακεδονίας με τους υπευθύνους Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των αντίστοιχων νομών και των Κ.Π.Ε. Κεντρ. Μακεδονίας, χωρίς να λείψουν και κάποιοι τόνοι σκεπτικισμού ή και απογοήτευσης. Το σίγουρο είναι ότι όλοι έδειξαν διάθεση και πνεύμα συνεργασίας για την επίτευξη των κοινών στόχων όλων των φορέων για την υπόθεση της Π.Ε. Την πρωτοβουλία για τη συνάντηση αυτή που πραγματοποιήθηκε στις 14-2-2001 στο Κ.Π.Ε. Ελευθερίου Κορδελιού, είχε το νέο ΔΙ. του παραρτήματος Κεντρικής Μακεδονίας της ΠΕΕΚΠΕ και είχε σκοπό την αλληλοενημέρωση, τη συνεργασία και το συντονισμό των δραστηριοτήτων των παραπάνω φορέων της Κεντρ. Μακεδονίας, για την καλύτερη προώθηση και ανάπτυξη του θεσμού της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο χώρο της Κεντρ. Μακεδονίας. Στη συνάντηση αυτή πήραν μέρος η πρόεδρος του ΔΙ. του παραρτήματος Κ. Μακεδονίας Δέσποινα Σουβατζή και τα μέλη του ΔΙ. Ρούλα Γκόλιου, Σταύρος Λάσκαρης, Μαρία Αγαθαγγελίδου, Αδάμ Παραδεισανός και η Καίτη Φραγκίσκου εκ μέρους του Κεντρικού Δ.Σ. της ΠΕΕΚΠΕ.

Οι υπεύθυνοι της Π.Ε. Α'/βάθμιας Εκπαίδευσης, Ν. Θεσ/νίκης της Α' Δ/νσης Μαρίνα Βαχτσεβάνου, της Β' Δ/νσης Όλγα Απανωμεριτάκη, της Β'/βάθμιας εκπ. Ν. Θεσ/νίκης της Α' Δ/νσης Ζήσης Αγγελίδης, της Β' Δ/νσης Ντίνα Ταμουτσέλη, της Α'/βάθμιας Πιερίας Γιάννης Οργανόπουλος, της Β'/βάθμιας Πιερίας Γιώργος Ταξιάρχου, της Β'/βάθμιας Χαλκιδικής Ελένη Τριαντάφυλλου, της Α'/βάθμιας Σερρών Πασχάλης Γκίρμπας, της Β'/βάθμιας Σερρών Τάτση Κωστούλα, της Β'/βάθμιας Ημαθίας κ. Γούλας, της Α'/βάθμιας Ημαθίας Χάρης Κουρουζίδης, της Β'/βάθμιας Πέλλας Θεοδωρίδου Σοφία, της Α'/βάθμιας Κιλκίς Μπλάτση Γεωργία και οι εκπρόσωποι του Κ.Π.Ε. Αρναίας Γιάννης Λάμπρου, Κλαίρη Κώστογλου, του Κ.Π.Ε. Νάουσας Φάνη Βλάχου και Γιώργος Μέσκος, του Κ.Π.Ε. Πορροΐων Δημήτρης Σταύρου, του Κ.Π.Ε. Κορδελιού Βέτα Τσαλίκη, όλοι οι συνάδελφοι του Κ.Π.Ε. Κορδελιού που είχαν και τη φιλοξενία της συνάντησης κι άλλοι εκπρόσωποι των ΚΠΕ.

Στη συνάντηση παρουσίασαν όλοι τα προβλήματα, τους προβληματισμούς, τις δυσκολίες αλλά και το έργο τους και μπήκαν οι βάσεις για καλύτερη περαιτέρω συνεργασία, η οποία άλλωστε προϋπήρχε κι είχε αποδώσει καρπούς και στο παρελθόν. Το περιοδικό μας θέλοντας να αναδείξει τα προβλήματα και να συνεισφέρει στο δημιουργικό διάλογο για την ενίσχυση του θεσμού της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης παρουσιάζει τα κυριότερα σημεία αυτής της συνάντησης.

Οι υπεύθυνοι επισημαίνουν

Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. επισήμαναν τα παρακάτω καίρια προβλήματα:

- Υπάρχει ασάφεια στο ρόλο και τις αρμοδιότητες των υπευθύνων Π.Ε.
- Στον αριθμό των προγραμμάτων Π.Ε. στα σχολεία υπάρχει αλλού αύξηση και αλλού στασιμότητα αλλά:

1) Η συμμετοχή των λυκείων είναι μικρή
2) Πολλά προγράμματα χαρακτηρίστηκαν «εικονικά» ή «πλασματικά» καθώς γίνονται απλώς για συμπλήρωση του ωραρίου των καθηγητών.
3) Υπάρχει πρόβλημα ελεύθερου χρόνου των μαθητών. Τα περισσότερα προγράμματα γίνονται εκτός σχ. ωραρίου καθώς τα 7ωρα δεν επιτρέπουν να χωρέσει το δίωρο της Π.Ε. μέσα στο σχολικό ωράριο.

- Υπάρχει πολλές φορές δυσκολία συνεργασίας με τους διευθυντές των σχολείων
- Υπάρχει πρόβλημα με τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων ιδιαίτερα όταν γίνεται στη λήξη του σχ.έτους
- Υπάρχει απροθυμία των συναδέλφων να συμμετέχουν στα σεμινάρια Π.Ε., εκτός αν είναι χρηματοδοτούμενα και εντός του σχολικού ωραρίου.
- Υπάρχει πρόβλημα εξεύρεσης χρημάτων για τα επιμορφωτικά σεμινάρια των συναδέλφων.

Από τις παραπάνω θέσεις διαφοροποιήθηκε ο Ζήσης

Αγγελίδης ο οποίος δε θεωρεί το οικονομικό σαν πρόβλημα για την υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε., ενώ σημείωσε ότι στην Α' Δ/νση Θεσ/νίκης πολλά προγράμματα έγιναν από Λύκεια.

Η Κωστούλα Τάτση μίλησε για στιγμές αισιοδοξίας και στιγμές απογοήτευσης τα δύο τελευταία χρόνια, ενώ γενικά φάνηκε ότι η Π.Ε. βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή.

Τα Κ.Π.Ε. - Μία πραγματική όαση

Τα Κ.Π.Ε. είναι μία πραγματική όαση στο χώρο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Τα καινούρια Κ.Π.Ε. βεβαία, Αρναίας, Πορροΐων, Νάουσας αντιμετωπίζουν ακόμα κτιριακά και οικονομικά προβλήματα. Ωστόσο δέχονται πάρα πολλά σχολεία κάθε χρόνο και εισπράττουν τον ενθουσιασμό των μαθητών και των εκπαιδευτικών.

Έγιναν και γίνονται πολλά...

Πέρα από τους προβληματισμούς που διατυπώθηκαν από - ανήσυχους - εκπαιδευτικούς και υπεύθυνους φάνηκε ότι έγιναν και γίνονται πολλά. Ο οραματισμός και η ανησυχία για το καλύτερο δε σημαίνει στασιμότητα. Πιο συγκεκριμένα:

Το Κ.Π.Ε. Αρναίας την περίοδο Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου 2000 δέχτηκε 31 Δημοτικά σχολεία και 4 Γυμνάσια, σε μονοήμερα προγράμματα γιο το δάσος του Χολομώντα και τον παραδοσιακό οικισμό της Αρναίας. Οι μαθητές έφυγαν ενθουσιασμένοι.

Το Κ.Π.Ε. Νάουσας, με ένα χρόνο λειτουργίας, δέχτηκε στο ίδιο διάστημα 30 σχολεία, Γυμνάσια και Λύκεια με δύο προγράμματα: το ποτάμι της Αράπιτσας και τα μονοπάτια του Βερμίου.

Εξάλλου ανέλαβαν δράση για τη μείωση των απορριμμάτων με κομποστοποίηση. Μετά από σχετικά σεμινάρια έδωσαν 100 κάδους σε νοικοκυριά της Νάουσας για κομπόστα με στόχο τη μείωση των απορριμμάτων στο 1/3.

Οργάνωσαν σεμινάρια για εκπαιδευτικούς και ετοιμάζουν ένα δίκτυο σχολείων με δραστηριοποίηση στο θέμα της ρύπανσης του νερού από τις εντατικές καλλιέργειες και προώθηση της βιολογικής καλλιέργειας.

Για την 1η Απριλίου προγραμμάτισαν ποδηλατικό γύρο με 500 ποδήλατα μέσα στην πόλη.

«Η ευαισθησία και η δουλειά των συναδέλφων, τόνισε η Φανή Βλάχου, έχει αντίκτυπο στη συμπεριφορά των παιδιών. Ο αγώνας μας δεν πάει χαμένος».

Το Κ.Π.Ε. Ελευθερίου Κορδελλιού, πιο παλιό και με πλούσια δράση, έχει την οικονομική υποστήριξη του Δήμου Ελευθερίου Κορδελλιού. Προγραμμάτισαν για φέτος να δεχθούν 70 σχολεία, σχεδιάζουν νέα προγράμματα, όπως για το νερό και τη Βιομηχανική ή πολιτιστική κληρονομιά ενώ συμμετέχουν στην οργάνωση σειράς σεμιναρίων για τη μέριμνα των ζώων, τα γενετικά μεταλλαγμένα τρόφιμα και τις βιολογικές καλλιέργειες.

Το Κ.Π.Ε. Πορροΐων, καινούριο κι αυτό, στεγάζεται σ' ένα ωραίο ανακαινισμένο κτίριο σε όμορφο φυσικό περιβάλλον, κοντά στη λίμνη Κερκίνη. Δέχεται σχολεία σε μονοήμερα προγράμματα για την Κερκίνη, το Στρυμώνα και το Μπέλλες. Διαθέτει 40 κρεβάτια, αλλά δεν άρχισε ακόμη να φιλοξενεί σχολεία.

Πολλά έγιναν και στο Νομό Πέλλας όπως τα απαρίθμησε η υπεύθυνη Π.Ε. της Β'/βάθμιας Εκπαίδευσης Σοφία Θεοδωρίδου. Αυξήθηκαν τα προγράμματα Π.Ε. στο νομό, αλλά γίνεται προσπάθεια να είναι «πραγματικά» κι όχι εικονικά.

Έγιναν ημερίδες με θέμα τις τεχνικές στα προγρ. Π.Ε. στα Γιαννιτσά, στη Σκύδρα, στην Αριδαία, στον Εξαπλάτανο, στα Λουτρά Λουτρακίου. Προγραμματίστηκε οργάνωση Πράσινης Εβδομάδας, ποδηλατικός γύρος, συνεργασία με τον ΟΤΑ μείζονος θεό/νίκης για τοποθέτηση κάδων ανακύκλωσης και προσπάθεια αξιοποίησης των 7 βιβλιοθηκών στο νομό.

Πολλά έχουν γίνει και γίνονται και στη Β' Δ/νση Θεσ/νίκης όπως τα παρουσίασε η υπεύθυνη Π.Ε. Ντίνα Ταμουτσέλη. Εκτός από τις μηνιαίες συναντήσεις με τους εκπαιδευτικούς, έγιναν σεμινάρια για τη «συνεργατική μάθηση» και σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση προχωρεί το πιλοτικό πρόγραμμα «Παιδαγωγική αξιοποίηση του σχολικού χώρου», ενώ οραματίζεται την προώθηση της ιδέας του «αειφορικού σχολείου».

Πολλά γίνονται και στην Α' Δ/νση Β'/βάθμιας Θεσ/νίκης όπως τα επισήμανε ο Ζήσης Αγγελίδης: Επιμορφωτικές συναντήσεις με τους συναδέλφους για την εξέλιξη των προγραμμάτων. Επιμορφωτικά σεμινάρια στο Βερτίσκο όπου συμμετείχαν 180 εκπαιδευτικοί. Υπάρχει συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τους υπεύθυνους Α'/θμιας Εκπαίδευσης.

Οι προτάσεις

Όλοι οι παρευρισκόμενοι στη συνάντηση διατύπωσαν τις προτάσεις τους οι οποίες αξίζει να διαβαστούν και να τύχουν της δέουσας προσοχής και αποδοχής.

Ελένη Τριαντάφυλλου: Χρειάζεται συντονισμένη προσπάθεια να πείσουμε το ΥΠΕΠΘ ότι η Π.Ε. ενεργοποιεί τους μαθητές. Κάποτε πρέπει να ακουστεί η φωνή μας.

Ζήσης Αγγελίδης: Να δώσουμε έναν δυναμικό χαρακτήρα στην Π.Ε. Να γίνουν σεμινάρια επιμόρφωσης και αυτομόρφωσης. Να καταργηθεί η Επιτροπή Σχολικών Δραστηριοτήτων και να γίνει Επιτροπή Καινοτομικών Δραστηριοτήτων. Να προσδιοριστεί η φυσιογνωμία και ο ρόλος της ΠΕΕΚΠΕ.

Φανή Βλάχου: Να αυξηθούν τα δίκτυα των Κ.Π.Ε. Να οριστεί κάποιος σύμβουλος για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο ΥΠΕΠΘ από την ΠΕΕΚΠΕ.

Πασχάλης Γκιέρμπας: Να προωθηθούν τα ολοήμερα σχολεία ή σχολεία με διευρυμένο ωράριο. Αυτό θα δώσει νέα πνοή στην Π.Ε.

Χάρης Κουρουζίδης: Να διευκρινισθεί ο ρόλος των υπευθύνων Π.Ε. καθώς και οι σχέσεις Κ.Π.Ε. - υπευθύνων. Η Επιτροπή Σχολικών Δραστηριοτήτων να γνωστοποιεί στα σχολεία τα κριτήρια επιλογής για την επίσκεψη στα Κ.Π.Ε. και οι υπεύθυνοι Π.Ε. να επιλέγουν τα σχολεία.

Δέσποινα Σουβατζή: Να γίνεται στην αρχή κάθε σχ. χρονιάς μια τέτοια συνάντηση γιο το συντονισμό των δραστηριοτήτων όλων των φορέων της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, την αλληλοενημέρωση και τη συνεργασία τους για καλύτερα αποτελέσματα.

Όλοι οι παρευρισκόμενοι θεώρησαν χρήσιμο να καθιερωθούν τέτοιου τύπου συναντήσεις μεταξύ των φορέων της Π.Ε. για την καλύτερη προώθηση του θεσμού.

Λευκώματα - Έντυπα που λάβαμε Από εργασίες περιβαλλοντικών ομάδων

Επιμέλεια: Ρούλα Γκολιού

• Δ/νση Β'/βάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής Υπεύθυνος Παύλος Κοσμίδης
Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
1. Οδηγός υλοποίησης προγράμματος
2. Εφαρμογές σε σχολεία της Β'/βάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής 1995-2000
• Δ/νση Α'/βάθμιας Εκπαίδευσης Ζακύνθου Τμήμα Π.Ε.
«Η Π.Ε. στη Ζάκυνθο»
Σχολικές Δραστηριότητες 1997-1998
• Π.Ο 3ου Γυμνασίου Πατρών
«Παραγωγή - αποκομιδή - διαχείριση απορριμμάτων». Επιμ. Γιάννης Λύρας, Πάτρα 1998.
• 5ο Γυμνάσιο Καβάλας
«Οι ήπιες μορφές ενέργειας και οι δυνατότητες αξιοποίησης τους». Καβάλα, Μάιος 1998.
• 4ο Γυμνάσιο Καβάλας
«Μελέτη του δάσους της περιοχής μας». Αρωματικά φυτά και φυτά με θεραπευτικές ιδιότητες. Σχ. έτος 1997-98, Καβάλα.
•1ο Γυμνάσιο Καβάλας
Από τη θεατρική Ομάδα. «Ο Άλεξ στη χώρα των αγαλμάτων». Μάιος 1998.
• Ελληνικό Κολλέγιο θεό/νίκης
1. «Η λίμνη Κάρλα». Η αναβίωση ενός υγρότοπου. Περιβαλ. εργασία των μαθητών της Β' λυκείου, Ιούνιος 1998.
2. «Ρωμαϊκά και Βυζαντινά μνημεία της θεσσαλονίκης». Εργασία των μαθητών του Γυμνασίου, Θεσ/νίκη1998.
•4ο Λύκειο Θεσσαλονίκης
Ομάδα Π.Ε. «Πρόγραμμα Π.Ε. στο Juniper Hall Field Centre» στην πόλη DORKING της Αγγλίας. Θεσσαλονίκη 1998.
• Π.Ο. Γυμνασίου Χρυσούπολης
«Υγρότοποι επαρχίας Νέστου»
• 3ο Ενιαίο Λύκειο Σερρών
«Ομάδα αγωγής υγείας. Ρατσισμός - Ξενοφοβία».
• Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσ/νίκης
Β' Δ/νση Α'/θμιας Εκπαίδευσης Γραφείο Π.Ε.
«Περιβάλλον 2000 και παιδί». Τεύχος 2ο, Θεσ/νίκη 1999.
•ΥΠΕΠΘ - ΚΠΕ Σουφλίου
«4η Συνάντηση Περιβαλλοντικών Ομάδων Δημοτικών Σχολείων Ν. Έβρου». Σουφλί 1999.
• 4ο Γυμνάσιο Ηλιούπολης
Π.Ε. 2η ομάδα. «Σκουπίδια. Είναι όλα άχρηστα;». Ιούνιος 1999.
•21 ο Ενιαίο Λύκειο Θεσ/νίκης
Ομάδα αγωγής καταναλωτή. «Αγωγή εφήβου καταναλωτή», Θεσ/νίκη 1999.
• 21 ο Ενιαίο Λύκειο θεό/νίκης
Ομάδα Περιβαλ. Εκπ. Β' τάξη. «Το ρέμα του Ντεπό». Προτάσεις διαμόρφωσης και αισθητικής αξιοποίησης, Θεσ/νίκη, Μάιος 1999.
• Π.Ο. 3ου Γυμνασίου Πατρών
«Ενέργεια» Επιμ. Εκδ. Γιάννης Λύρας. Μάιος 1999, Πάτρα.
• Π.Ο. Γυμνασίου Πέρνης
«Το οργανάκι». Ένα παιχνίδι για μικρούς και μεγάλους παίχτες με τη συνοδεία παραδοσιακών μουσικών οργάνων 1999.
• Γυνάσιο Ηράκλειας
ΚΠΕ Κόνιτσας. «Γνωριμία με το ευρύτερο οικοσύστημα του Εθνικού Δρυμού Βίκου - Αώου - Βοϊδομάτη και την Κόνιτσα». Μάρτιος 1999.
• 3ο 12/θ Δημοτικό σχολείο Συκεών
«Οι δρόμοι γύρω από το σχολείο μας. Προβληματισμός - λύσεις». Θεσ/νίκη, Μάιος 1999.
• Ομάδα Π.Ε. 3ου Γυμνασίου Νάουσας
Εφημερίδα «Παλμοί Νεολαίας». Φύλλα 31 -35 & 41, Νάουσα 1999.
• 6ο Γυμνάσιο Σερρών Ομάδα Π.Ε.
«Περιβαλλοντική δράση». Εφημερίδα τεύχος 1ο, Μάιος 1999.
• Γυμνάσιο - Ενιαίο Λύκειο Λεωνιδίου
«Τα Μοναστήρια και τα ξωκκλήσια της περιοχής Λεωνιδίου». Λεωνίδιο 1999.
• Περιβαλλοντική Ομάδα Α' Γυμνασίου Ξάνθης
«Π.Ε. Παραδοσιακοί ορεινοί οικισμοί Νομού Ξάνθης» 1999.
•Ενιαίο Λύκειο Δρυμού
«Π.Ε. Περαιτέρω διερεύνηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του πόσιμου νερού του Δήμου Μυγδονίας».Σχ. έτος 1998-1999.
• Ελληνικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης
«Περιβαλλοντική Εκπαίδευση». 4 τεύχη, 1999.
• 21 ο Ενιαίο Λύκειο θεσσαλονίκης
«Σημειώσεις Στατιστικής. Για τους μαθητές και τις μαθήτριες της Α' Λυκείου», Θεσ/νίκη 1999.
•1ο Γυμνάσιο Ηλιούπολης
«Μαθητικό ποντίκι» Σχ. έτος 1998-99, τεύχος 2ο.
• Παιδική Helmepa
Εφημερίδα «Τα γλαροπούλια». Φύλλα 16-17 & 24, 1999.
• Δημοτικό Σχολείο Αγ. Βασιλείου
«Ημερολόγιο 1999»
• Σύλλογος Π. Αγωγής Τμήματος Περιβάλλοντος Γ.Γ. Νέας Γενιάς - υπουργ. Αιγαίου
1. Υιοθετώ και προστατεύω τον κόλπο της Καλλονής.
2. Μια βόλτα με την Αβοκέτα και τους φίλους της στον κόλπο της Καλλονής 1999.
• ΥΠΕΠΘ - Περιφεριακή Δ/νση Π.Ε. Δ.Ε. Κ. Μακεδονίας Δ/νση Α'/βάθμιας Εκπαίδευσης Β' Θεσ/νίκης Γραφείο Π.Ε. 1999-2000. «Περιβάλλον και παιδί». Τεύχος 3ο, Θεσ/νίκη 2000.
• 3ο Γραφείο Α' Δ/νσης Π.Ε. Θεσσαλονίκης
«Π.Ε. Θεσσαλονίκη 2000 μέσα από τα μάτια των παιδιών». Ιούνιος 2000, τεύχος 2ο.
• 7ο Δημοτικό Σχολείο Αλίμου
Πρόγραμμα Π.Ε. «Το δάσος». «Δασικές πυρκαγιές και αποκατάσταση τοπίου». 1999-2000.
·Κ.Π.Ε.Σουφλίου
«Περιβαλλοντικά» Χειμώνας 2000, τεύχος 3ο.
• Β'/βάθμια Εκπαίδευση Ν. Χαλκιδικής
Γραφείο Π.Ε. - Κ.Π.Ε. Αρναίας. «Χαλκιδική, χρώματα της γης». Ημερολόγιο 2000.
• Γυμνάσιο Κασσάνδρας Ομάδα Π.Ε.
«Η ελιά και το λάδι στη Χαλκιδική. Σχέση ζωής και πολιτισμού». Ημερολόγιο 2000.
•3ο Γυμνάσιο Νάουσας Ομάδα Π.Ε.
«Οι εκκλησίες της Νάουσας». Ημερολόγιο 2000.

ΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ
ΤΟΥ ΚΠΕ ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ

Γιώργος Φαραγγιτάκης
Υπεύθυνος *ΚΠΕ Αργυρούπολης*

Κουβαλώντας την πλούσια εμπειρία από τις δικτυώσεις των Οικολογικών και Αναπτυξιακών πρωτοβουλιών του Υφυπουργείου Νέας Γενιάς (1982-1985), του Multilateral School Partnerships (1992-1994, πρόδρομο σχήμα του Socrates), του Ευρωπαϊκού Δικτύου "Νέοι Δημοσιογράφοι για το περιβάλλον" (1994-1995) και του Κυκλαδικού Περιφερειακού Δικτύου "Ιστορία τοπίου - Π.Ε." (1995) μπήκα σύντομα στον πειρασμό να προτείνω στην παιδαγωγική ομάδα του Κέντρου μας το σχεδιασμό και την υλοποίηση δικτύων Π.Ε. προκειμένου να επωφεληθούμε των πλεονεκτημάτων τέτοιου τύπου δράσεων. Πράγματι το ΚΠΕ Αργυρούπολης από το ξεκίνημα της λειτουργίας του έδωσε ιδιαίτερο βάρος στην ανάπτυξη θεματικών δικτύων Π.Ε., επειδή εκτίμησε τη συμβολή των παρακάτω ιδιαίτερων συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων στην παραγωγή εκπαιδευτικού και κοινωνικού αποτελέσματος:

• δυνατότητες οργανωμένης επιστημονικής και παιδαγωγικής στήριξης των σχολικών ομάδων μέσα από ανάπτυξη συνεργασιών με επιστημονικά ιδρύματα, πραγματοποίηση επιμορφωτικών σεμιναρίων, διανομή εκπαιδευτικού υλικού, υλοποίηση προγραμμάτων σε Κέντρα ΠΕ και στο πεδίο, συναντήσεις εργασίας εκπαιδευτικών.

• πλαίσιο διαρκούς επικοινωνίας για όλους τους συμμετέχοντες, που συνθέτουν έτσι και μέσα από διαδικασίες συζήτησης και ανατροφοδότησης ολοκληρωμένη εικόνα για το υπό μελέτη θέμα. Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει το περιοδικό και τα φυλλάδια του δικτύου, τις συναντηθείς των εκπαιδευτικών, τις συναντηθείς των μαθητικών ομάδων, τη χρήση όλων των παραδοσιακών και σύγχρονων μέσων επικοινωνίας κ.ά.

• αίσθηση συμμετοχής σε μια κοινή προσπάθεια με υπερτοπικό, εθνικό ή και διεθνή χαρακτήρα.

• διαμόρφωση προϋποθέσεων ανάληψης τοπικών, περιφερειακών ή εθνικών δράσεων που σηματοδοτούν το αναγκαίο πέρασμα από τα λόγια στην πράξη.

Έτσι μετά το "ΧΡΥΣΟΠΡΑΣΙΝΟ ΦΥΛΛΟ" (1995) ένα δίκτυο διασχολικών συμπράξεων Σχολείων από την Ελλάδα και την Κύπρο, που λειτουργεί μέχρι σήμερα με τη συμμετοχή 16 Σχολείων κάθε χρόνο, ακολούθησαν:

"ΤΑ ΡΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ" (1996-1998) με κλάδους Α'/θμιας και Β'/θμιας Εκπ/σης και συμμετοχή 80 συνολικά Σχολείων

οι "ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΠΙΟΥ" (1998-2000) με συμμετοχή 50 Σχολείων και τη συνεργασία του Πανεπιστημίου Αθηνών, του Υπουργείου Γεωργίας και της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας το "ΑΕΡΑΣ-ΥΓΕΙΑ" (1997-1999) με 12 Ελληνικά και 68 Γαλλικά και Αγγλικά Σχολεία σε συνεργασία με την Ιατρική Σχολή, το Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο, το Μεσογειακό Κέντρο Περιβάλλοντος, το ΚΠΕ Μονπελιέ και το Δήμο Southwark του Λονδίνου το περιφερειακό δίκτυο "ΟΙ ΑΚΤΕΣ ΤΟΥ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ" και το Εθνικό δίκτυο "Η ΘΑΛΑΣΣΑ" (1999 μέχρι σήμερα) με συμμετοχή 150 Σχολείων από όλη την Ελλάδα.

Πρόσφατα εγκρίθηκε η ίδρυση και η λειτουργία του εθνικού θεματικού δικτύου "ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ-ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ" που θα διαρκέσει έως το 2004.

Σε όλα τα δίκτυα μας έχουμε άριστη συνεργασία με Υπευθύνους Π.Ε. Δ/νσεων Εκπ/σης και με άλλα Κέντρα Π.Ε.

Σημαντικά στη διαχρονική αναβάθμιση της προσπάθειας μας έχει συμβάλει η συστηματική εφαρμογή αρχικής, διαμορφωτικής και τελικής αξιολόγησης, θα παραθέσουμε περισσότερα πληροφοριακά στοιχεία για τα δύο Εθνικά θεματικά μας δίκτυα:

1. "Η ΘΑΛΑΣΣΑ"

Ύστερα από την φάση σχεδιασμού, προετοιμασίας και πιλοτικής εφαρμογής υλοποιείται με τη συνεργαοία των ΚΠΕ Αργυρούπολης, Ακράτας, Ζακύνθου, Καλαμάτας, Στυλίδας-Υπάτης, Σπετσών 50 περίπου Υπευθύνων Π.Ε. απ' όλη τη χώρα και με την επιστημονική στήριξη του Εθνικού Κέντρου θαλασσίων Ερευνών και των Πανεπιστημίων Αθηνών και Θεσσαλονίκης ενώ πρόσφατα δρομολογήθηκε η συνεργαοία με το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Τα συνεργαζόμενα ΚΠΕ και οι Υπεύθυνοι Π.Ε. λειτουργούν ως κομβικοί συντονιστές των Σχολείων του δικτύου σε όλη την επικράτεια και αναπτύσσονται τοπικές και περιφερειακές

συμπράξεις. Το Κέντρο μας έχει πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα 4 τριήμερα επιμορφωτικά σεμινάρια για 240 συνολικά εκπαιδευτικούς των 150 Σχολείων που συμμετέχουν στο δίκτυο και έχει εκδώσει 1 τόμο εκπαιδευτικού υλικού με εισηγήσεις ειδικών και εκπαιδευτικών και προτάσεις για εκπαιδευτικές δραστηριότητες, που συνέχεια εμπλουτίζεται. Επίσης το ΚΠΕ εκδίδει περιοδικό με νέα από τα Σχολεία του δικτύου. Μέχρι σήμερα 85 Σχολεία του δικτύου έχουν παρακολουθήσει το ημερήσιο πρόγραμμα "ΘΑΛΑΣΣΑ" του ΚΠΕ Αργυρούπολης στην τάξη, στο πεδίο και στο εργαστήριο. Ιδιαίτερη θέση στη μνήμη μας έχουν οι εικόνες και οι ήχοι από μουσικά και θεατρικά δρώμενα συναντήσεων εκπαιδευτικών και μαθητών.

Σε μια χώρα που η θάλασσα κυριαρχεί στο φυσικό της περιβάλλον και κατά συνέπεια στη ζωή του λαού της, η βαθιά γνώση όλων των συνιστωσών αυτού του περιβάλλοντος είναι προϋπόθεση για τη σωστή διαχείρισή του.

Για μια τέτοια διαχείριση απαιτείται η συλλειτουργία των κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων, των επιχειρήσεων και των παραγωγικών τάξεων, των επιστημόνων και των πολιτών.Οι τομείς που επιλέξαμε για να προσεγγίσουμε το θέμα μας με ιεράρχηση προτεραιοτήτων μέσα από δημοκρατικές συζητηθείς ολομέλειας και ύστερα από εργασία ομάδων είναι:

> η οικολογική μελέτη των παράκτιων οικοσυστημάτων

> η διαχρονική μελέτη των επιδράσεων τους στη ζωή των ανθρώπων (οικισμοί, παραγωγή, πολιτισμός)

> η διαχρονική μελέτη της επίδρασης των δραστηριοτήτων του ανθρώπου (οικιστικών, παραγωγικών κτλ.) πάνω σ' αυτά (ρύπανση, εξάντληση πόρων κ.ά.)

> η κατάθεση και επεξεργασία προτάσεων για τη βελτίωση της σχέσης μας με τη θάλασσα σε όλα τα επίπεδα.

Τη σχολική χρονιά 2001-2002 θα πραγματοποιηθούν περιφερειακές συναντήσεις των μαθητικών ομάδων και πιθανότατα πανελλήνια συνάντηση αντιπροσωπειών όλων των φορέων και των Σχολείων που συμμετέχουν.

2. «ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ-ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ»

Στην πρόσφατη ιδρυτική συνάντηση του δικτύου όπου συμμετείχαν Εκπρόσωποι του ΥΠΕΠΘ, Υπεύθυνοι Κέντρων Π.Ε. και τοπικών Δ/νσεων Εκπ/σης απ' όλη τη χώρα, η παιδαγωγική ομάδα του Κέντρου μας, Πανεπιστημιακοί, Δήμαρχοι και Αντιδήμαρχοι πολλών Δήμων, εκπρόσωποι συλλόγων γονέων και κηδεμόνων, εκπαιδευτικοί και μαθητές αποφασίστηκαν τα παρακάτω:

(στο δίκτυο θα ενταχθούν με πρόταση Υπευθύνων Π.Ε. και ΚΠΕ συνεργασίες Σχολείων και Δήμων, που με το συντονισμό των Υπευθύνων και των ΚΠΕ θα υλοποιήσουν διετές ή τριετές πρόγραμμα Π.Ε. σε έναν από τους εξής τέσσερις θεματικούς κύκλους:

α. Οργάνωση και λειτουργία οικισμών (ρυμοτομία, δόμηση, υλικά φιλικά προς το περιβάλλον, ελεύθεροι χώροι, κεντρικές θερμάνσεις, εξαερισμός, παραδοσιακοί οικισμοί, δίκτυα υποδομών, κατανάλωση ενέργειας, εναλλακτικές μορφές, διαχείριση απορριμμάτων, ανακύκλωση, Χ.Υ.Τ.Α., διαχείριση οικιστικών λυμάτων, κυκλοφοριακό)

β. Διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος του οικισμού (περιαστικό πράσινο, παράκτιες περιοχές, ποτάμια, λίμνες, ρέματα, λιμνοθάλασσες, έλη, διαχείριση υδατικών πόρων, αναπλάσεις τοπίου κ.ά.)

γ. Παραγωγικές δραστηριότητες-μεταφορές και περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις (βιοτεχνία, βιομηχανία, γεωργία, φυτοφάρμακα, χημικά λιπάσματα, κτηνοτροφία, κατανάλωση ενέργειας, ζώνες παραγωγής, ρύπανση αέρα, εδάφους, θάλασσας, τουρισμός -εναλλακτικός τουρισμός, διαχείριση αποβλήτων παραγωγικών δραστηριοτήτων)

δ. Ανθρώπινοι πόροι (κοινωνική οργάνωση - παιδεία - υγεία - κοινωνική πρόνοια - ελεύθερος χρόνος - αθλητισμός - φυσική ζωή - πολιτισμός)

> Στα πλαίσια του δικτύου κάθε συνεργασία Σχολείου-Δήμου από μια πόλη, κωμόπολη ή χωριό θα μπορεί να αναπτύξει σύμπραξη με αντίστοιχη συνεργασία Σχολείου-Δήμου σε άλλη περιοχή της Ελλάδας.Στην αρχή θα γίνουν προπαρασκευαστικές συναντήσεις και το δεύτερο χρόνο εκπαιδευτικές ανταλλαγές με τη μέθοδο της αμοιβαίας φιλοξενίας.

> Οι εκπαιδευτικοί του δικτύου θα επιμορφωθούν σε 5ήμερα επιμορφωτικά σεμινάρια που θα οργανωθούν σε όλη τη χώρα σε συνεργασία ΚΠΕ, Υπευθύνων, Ειδικών Επιστημόνων και ΟΤΑ.

> Προϋπόθεση για να πάρει μέρος ένας Δήμος είναι να έχει ήδη αναπτύξει ολοκληρωμένη δράση σχεδιασμένης ανάπτυξης με όρους βιωσιμότητας σε ένα από τα παραπάνω θέματα. Όλες οι συμμετοχές θα διέπονται από πρωτόκολλο συνεργασίας.

ί Στο δίκτυο θα αναπτυχθεί και διεθνής κλάδος με σταθμό στη λειτουργία του το φόρουμ Environmental Education For Sustainable Cities and Quality of Life το 2002.

Την υποστήριξη τους στο δίκτυο έχουν δηλώσει ήδη πολλοί επιστήμονες διαφορετικών ειδικοτήτων από Επιστημονικά Ιδρύματα της χώρας. Αναφέρουμε αλφαβητικά μερικούς από αυτούς: Αριανούτοου Μαργαρίτα, Βούγιας Σπύρος, Γεωργόπουλος Αλέξανδρος, Μοδινός Μιχάλης, Μυλωνάς Μωυσής, Νταλής Δημήτρης, Παναγιωτίδης Παναγιώτης, Παπαθανασίου Ευάγγελος, Παπακώστας Παύλος, Παρασκευόπουλος Στέφανος, Σχαλέκης Γιάννης, Φλογαΐτη Ευγενία, Χατζημπίρος Κίμων. Συμμετοχή έχουν δηλώσει ήδη 12 ΚΠΕ και 40 Δ/νσεις Εκπαίδευσης, ενώ ενδιαφέρον έχει εκδηλωθεί από 100 περίπου Δήμους και ο κατάλογος είναι ανοικτός εν όψει της νέας σχολικής χρονιάς.

Θεσσαλονίκη, Μάρτιος 2002

Διοργάνωση
Ένωση Ελλήνων Χημικών - Περιφερειακό Τμήμα Κεντρικής & Δυτικής Μακεδονίας

Συνδιοργάνωση
Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
Υπουργείο Ανάπτυξης
Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης
ΤΕΔΚ Νομού Θεσσαλονίκης
Δήμος Θεσσαλονίκης
Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης
Σύνδεσμος ΟΤΑ Μείζονος Θεσσαλονίκης
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Γενικό Χημείο του Κράτους

Σκοπός και θεματολογία του Συνεδρίου
Το 1 ο Περιβαλλοντικό Συνέδριο Μακεδονίας στοχεύει να αποτελέσει ένα βήμα για τους επιστήμονες, που δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς του περιβάλλοντος στη Μακεδονία, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην ολοκληρωμένη παρουσίαση του έργου που επιτελείται ο' αυτήν την εξαιρετικά ευαίσθητη και σημαντική περιοχή της Ελλάδας, στην ανταλλαγή απόψεων, στην ενημέρωση και στη διατύπωση συμπερασμάτων και προτάσεων για την προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος.
Η θεματολογία του 1ου Συνεδρίου περιλαμβάνει τα ακόλουθα θέματα:

- Ατμοσφαιρική ρύπανση
- Ρύπανση υδάτων
- Ρύπανση εδάφους
- Υγρά απόβλητα
- Στερεά απόβλητα
- Διασυνοριακή ρύπανση
- Μέθοδοι περιβαλλοντικής ανάλυσης
- Τεχνολογία αντιρρύπανσης
- Φυσικό περιβάλλον
- Υγεία και περιβάλλον
- Περιβαλλοντική πολιτική και νομοθεσία
- Περιβαλλοντική διαχείριση και σχεδιασμός
- Οικονομικά περιβάλλοντος
- Περιβαλλοντική εκπαίδευση - ευαισθητοποίηση

Σημαντικές Ημερομηνίες

Υποβολή περιλήψεων (1 σελίδα)	28.09.01
Κατ' αρχήν αποδοχή	15.10.01
Υποβολή πλήρους εργασίας	21.12.01
Κρίση και αποδοχή εργασίας	30.01.02
Διόρθωση και τελική υποβολή	25.02.02

Ανακοινώσεις & Πρακτικά του Συνεδρίου
Οι εισηγήσεις θα κριθούν από την Επιστημονική Επιτροπή. Σε πρώτη φάση θα κριθούν και θα γίνουν κατ' αρχήν αποδεκτές οι περιλήψεις και στη συνέχεια τα πλήρη κείμενα των εργασιών. Οι εργασίες που θα γίνουν δεκτές θα περιληφθούν στα Πρακτικά του Συνεδρίου, τα οποία θα εκδοθούν σε βιβλίο.

Υποβολή Περιλήψεων
Η περίληψη πρέπει να γραφεί με γραμματοσειρά Times New Roman 12, διάστιχο μονό και περιθώρια 3cm παντού. Περιλαμβάνει τίτλο εργασίας (σε TNR14 Bold), ονόματα συγγραφέων, φορέα και πλήρη διεύθυνση. Η έκταση της πρέπει να είναι μέχρι 1 σελίδα Α4.
Οι περιλήψεις να υποβληθούν με E-mail ή με αποστολή δισκέτας Η/Υ.

Τόπος και Χρόνος
Το 1 ο Συνέδριο διοργανώνεται στη θεσσαλονίκη το Μάρτιο του 2002. Οι συγκεκριμένες ημέρες καθώς και η αίθουσα διεξαγωγής του συνεδρίου θα γνωστοποιηθούν με τη 2η ανακοίνωση.

Κόστος Συμμετοχής
Στο κόστος συμμετοχής περιλαμβάνονται: η παρακολούθηση, τα πρακτικά, οι καφέδες, τα αναψυκτικά και το δείπνο του Συνεδρίου.
Εισηγητές 20.000 δρχ. (Ε 59), Σύνεδροι 30.000 δρχ. (Ε 88), Σπουδαστές 10.000 δρχ. (Ε 29)

Τιμητική Οργανωτική Επιτροπή
Υπουργός ΠΕΧΩΔΕ
Υπουργός Ανάπτυξης
Υπουργός Μακεδονίας - Θράκης
Γεν. Γραμματέας Περιφέρειας Αν. Μακ.- Θράκης
Γεν. Γραμματέας Περιφέρειας Δυτ. Μακεδονίας
Γεν. Γραμματέας Περιφέρειας Κεν. Μακεδονίας
Νομάρχης Θεσ/κης
Δήμαρχος Θεσ/κης
Πρόεδρος Οργανισμού Ρυθμιστικού Θεσ/κης
Πρόεδρος Συνδέσμου ΟΤΑ Μ. Θεσ/κης
Πρόεδρος Χημικού Τμήματος ΑΠΘ
Πρόεδρος Ένωσης Ελλήνων Χημικών
Πρόεδρος ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ

Επιστημονική Επιτροπή
Βασιλικιώτης Γ. (ΑΠΘ)
ΒουλγαρόπουλοςΑ. (ΑΠΘ)
Βουτσά Δ. (ΑΠΘ)
ΓεωργόπουλοςΑ. (ΑΠΘ)
Γηρούση Σ. (ΑΠΘ)
Ζουμπούλης Α. (ΑΠΘ)
Κουϊμτζής θ. (ΑΠΘ)
Νικολάου Κ. (ΟΡΘ)
Οικονόμου Ν. (ΑΠΘ)
Παντελίδου Δ. (Δ. Εχεδώρου)
ΠαπαδάκηςΝ.(ΑΠΘ)
Ρέκκας Σ.(ΠΚΜ)
Σαμαρά Κ. (ΑΠΘ)
Στράτης Ι. (ΑΠΘ)
ΤσούκαληΕ.(ΑΠΘ)
Φυτιάνο Κ.(ΑΠΘ)

Οργανωτική Επιτροπή
Νικολάου Κ. Συντονιστής Συνεδρίου (ΔΕ, ΕΕΧ-ΠΚΔΜ)
Παπαδόπουλος Α. (Αντιπρόεδρος ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ)
Πλαστήρας Β. (Γεν. Γραμματέας ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ)
Αγγελοπούλου Σ. (Ταμίας ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ
Γωγάκος Σ. (ΔΕ, ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ)
Ξεπαπαδάκη Μ. (ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ)
Αναστασιάδου Μ. (ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ)
Μαλαματάρη Δ. (ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ)
Νάνου Χ. (ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ)
Παναγιωτίδου Μ. (ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ)
Παντελίδου Δ. (ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ)
Σμυρλή Β. (ΕΕΧ-ΠΤΚΔΜ)

Πληροφορίες
Ένωση Ελλήνων Χημικών - ΠΤΚΔΜ
Αριστοτέλους 6,54623 Θεσσαλονίκη
Τηλ& Fax: 031-278443
E-mail: eexmaced@the.forthnet.gr

11ο Διεθνές Συνέδριο

της Μεσογειακής Επιστημονικής Ένωσης Προστασίας Περιβάλλοντος (MESAEP): Ρύπανση Περιβάλλοντος και Επιπτώσεις στη Ζωή στην Περιοχή της Μεσογείου

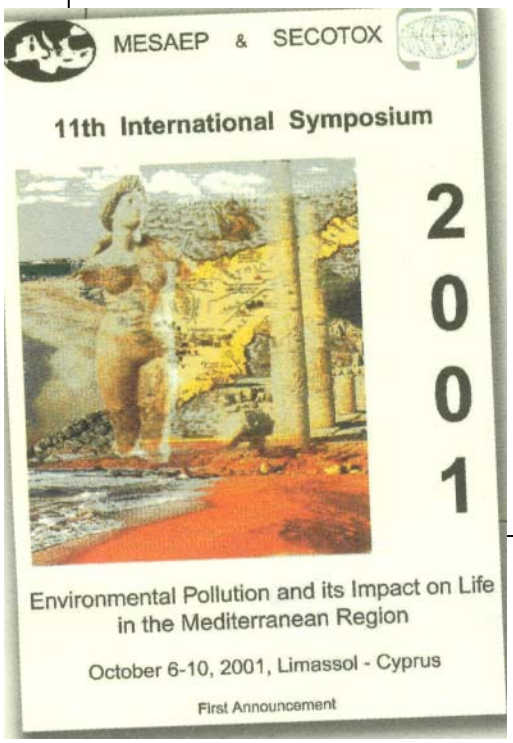

6-10 Οκτωβρίου 2001, Λεμεσός - Κύπρος

Πληροφορίες: http://www.mesaep.org

Υποψηφιότητες για τα 3 Βραβεία MESAEP 2001:

Δικαίωμα υποβολής υποψηφιότητας για ένα από τα βραβεία έχουν νέοι επιστήμονες (μέχρι 35 ετών) υποβάλλοντας την εργασία τους (μέχρι 6 σελίδες) το αργότερο μέχρι 30 Ιουνίου 2001.

Πληροφορίες-Υποψηφιότητες:
Mrs Ana Paya-Perez
E-mail: ana.paya-perez@jrc.it
Fax: 00390332789963

4ο Διεθνές Συνέδριο

της Βαλκανικής Περιβαλλοντικής Ένωσης (BENA)

18-21 Οκτωβρίου 2001, Αδριανούπολη - Τουρκία

Πληροφορίες: http://www.gen.teithe.gr/bena

Υποψηφιότητες για τα 3 Βραβεία BENA 2001:

Δικαίωμα υποβολής υποψηφιότητας για ένα από τα βραβεία έχουν νέοι επιστήμονες (μέχρι 35 ετών) υποβάλλοντας την εργασία τους το αργότερο μέχρι 15 Αυγούστου 2001.

Πληροφορίες-Υποψηφιότητες:
Prof. L. Petrov
E-mail: petrov@ic.bas.bg

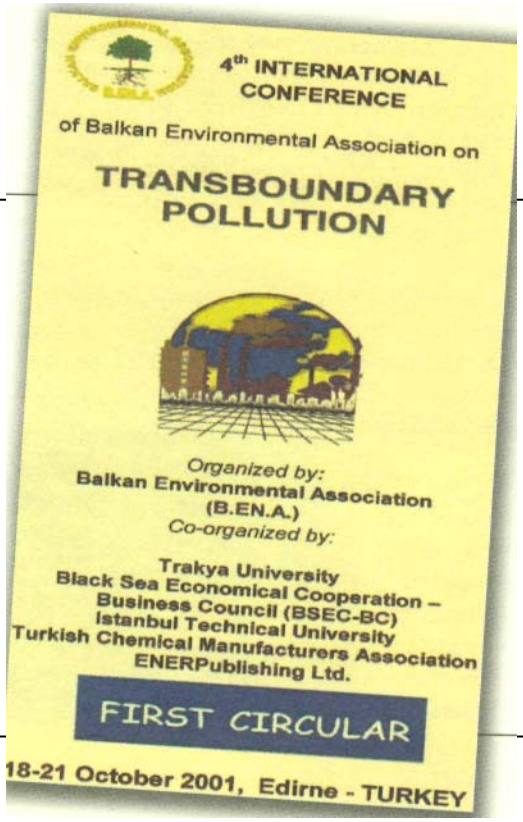

Επιμέλεια:
Δέσποινα Σουβατζή

Δημήτρης Καλαϊτζίδης - Κων/νος Ουζούνης
« Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: θεωρία και Πράξη»
Εκδόσεις ΣΠΑΝΙΔΗΣ Ξάνθη 1999

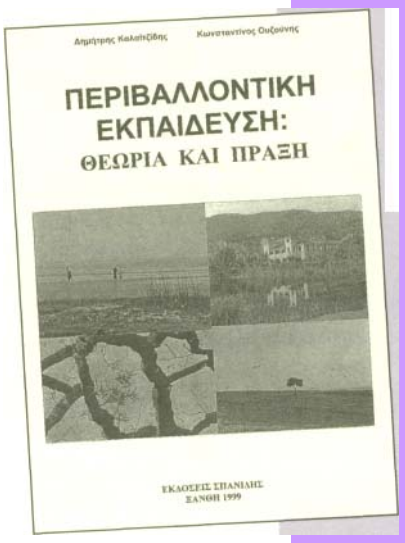

Ένα βιβλίο που μπορεί να γίνει οδηγός και βοήθημα για κάθε εκπαιδευτικό που θα θελήσει να ασχοληθεί με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε). Στο πολυσέλιδο αυτό βιβλίο γίνεται ανάλυση όλων σχεδόν των ζητημάτων που έχουν σχέση με την Π.Ε και την Αειφορία.
Περιλαμβάνει οκτώ κεφάλαια.
Στα πρώτα κεφάλαια, γίνεται μια ανάλυση της παγκόσμιας περιβαλλοντικής κρίσης, της έννοιας της βιωσιμότητας και καταγράφονται οι στόχοι, το φιλοσοφικό πλαίσιο και οι καθοδηγητικές αρχές της Π.Ε.
Στα επόμενα κεφάλαια καταγράφονται οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις της Π.Ε και γίνονται περιγραφές παιδαγωγικών παιχνιδιών, ενώ δίνονται και παραδείγματα αξιολόγησης τεχνικών που χρησιμοποιούνται στην Π.Ε.
Στα τελευταία κεφάλαια δίνονται παραδείγματα παιδαγωγικών δραστηριοτήτων που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός ή να τα θεωρήσει σαν βάση για δημιουργία άλλων δραστηριοτήτων, καθώς επίσης και υποδειγματικά παραδείγματα Π.Ε, για μελέτη και προβληματισμό.

Πόλις- Διεθνές Δίκτυο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Γιολάντα Ζιάκα (Σύνταξη - Επιμέλεια)
Σύρος Ιούνιος 2000
«Enviromental Education for the 21st century"
Issues and perspectives for a permanent forum

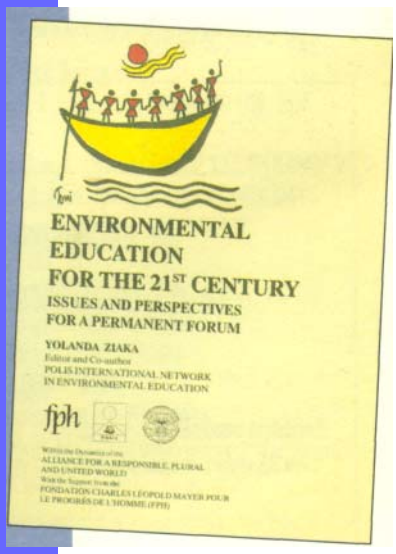

Ίνα βιβλίο (στα Αγγλικά) με άρθρα σχετικά με δραστηριότητες Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε όλο τον κόσμο, συνοδευόμενα από κριτική ανάλυση και αξιολόγηση των δραστηριοτήτων.
Το δίκτυο ξεκίνησε τη δράση του στην Ελλάδα από το 1994, με την υποστήριξη του ελβετικού ιδρύματος "Fondation Charles-Leopold Mayer pour le progress de rHomme"(FPH) στα πλαίσια της δυναμικής του Δικτύου "Alliance for a Responsible, Plural and United World". Έχει περισσότερα από 300 μέλη (άτομα και οργανισμούς) που προέρχονται από 60 χώρες.
Το βιβλίο έχει επτά κεφάλαια. Στα τρία πρώτα κεφάλαια περιέχονται άρθρα που αναφέρονται στην ποικιλία των αντιλήψεων, των δράσεων και των δικτύων στην Π.Ε. Στα επόμενα τρία κεφάλαια υπάρχουν άρθρα που αφορούν, τις παιδαγωγικές μεθόδους, τα εκπαιδευτικά υλικά, την επιμόρφωση-έρευνα και αξιολόγηση στην Π.Ε και στο τελευταίο κεφάλαιο άρθρα που αναφέρονται στην κατανόηση και την ανάληψη δράσης για μια αληθινά δημοκρατική εκπαίδευση.
Η Δ/νση του Δικτύου είναι: http://www.echo.org/polis & e-mail: polis@otenet.gr

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Είναι γνωστό ότι η εφαρμογή προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε), στηρίζεται στο μεράκι και την πρωτοβουλία πολλών εκπαιδευτικών και στον ενθουσιασμό των μαθητών που εμπλέκονται. Εκτός όμως από τα προγράμματα Π.Ε που έχουν το χαρακτήρα ενός «προαιρετικού εκπαιδευτικού προγράμματος», μέσα στο σχολείο, ένα πλήθος άλλων προαιρετικών προγραμμάτων υλοποιούνται μέσα στα σχολεία, όπως: προγράμματα Αγωγής Υγείας, Αγωγής του Καταναλωτή, Προγράμματα κινητικότητας, Πολιτιστικά (θέατρο, εφημερίδες) κτλ., στα οποία χιλιάδες εκπαιδευτικοί εμπλέκονται και αξιόλογα αποτελέσματα και προϊόντα υπάρχουν και εκατομμύρια δραχμές ξοδεύονται γι αυτά. Η πλούσια εμπειρία που υπάρχει, η προσπάθεια να αρθρωθεί ένας αυθεντικός εκπαιδευτικός λόγος και η ανάγκη να αναπτυχθεί ανάλογος προβληματισμός για την αναμόρφωση του ελληνικού σχολείου, οδήγησε τη Μονάδα Μεθοδολογίας και Προγραμμάτων Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Πατρών, να οργανώσει συνέδρια, σεμινάρια και ομάδες συνεργατικής έρευνας σχετικά με τα παραπάνω θέματα και να εκδώσει σειρά πολύ αξιόλογων βιβλίων από τις εκδόσεις: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ με τον συντονισμό και την επιμέλεια του Γιώργου Μπαγάκη από τον Τομέα Γνωστικής και Διαφορικής Ανάλυσης της παραπάνω Μονάδας του Πανεπιστημίου Πατρών.

Γιώργος Μπαγάκης (Επιμέλεια)
«Προαιρετικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα στη Σχολική Εκπαίδευση»
Εκδόσεις: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
Φεβρουάριος 2000

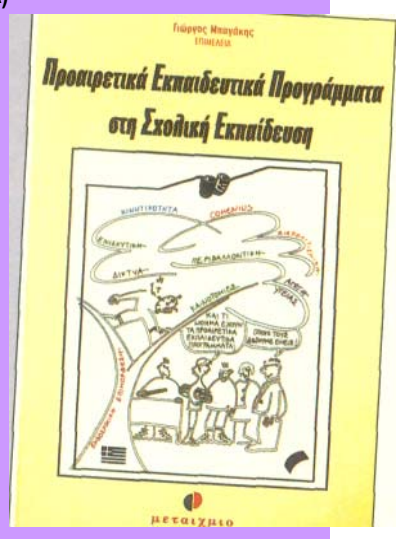

Στο βιβλίο υπάρχουν γενικά κείμενα που αφορούν τα προαιρετικά εκπαιδευτικά προγράμματα, κείμενα που έχουν σχέση με ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά προγράμματα, με προγράμματα εκπαιδευτικών πειραματισμών, με περιβαλλοντικά προγράμματα, με πολιτιστικά προγράμματα καθώς και κείμενα που έχουν σχέση με προγράμματα επιμόρφωσης και αξιολόγησης προγραμμάτων.

Γίνεται προσπάθεια σύνδεσης και σύνθεσης όλων αυτών των διαφορετικών κατηγοριών που υπάρχουν και λειτουργούν μέσα στην σχολική πραγματικότητα. Τα κείμενα είναι γραμμένα είτε από θεωρητική σκοπιά είτε από μεθοδολογική και πολιτική σκοπιά είτε από τη σκοπιά της εκπαιδευτικής καθημερινότητας και πρακτικής. Και αυτό γιατί οι συγγραφείς των κειμένων είναι είτε πανεπιστημιακοί, είτε ερευνητές, είτε στελέχη της εκπαίδευσης είτε εκπαιδευτικοί της τάξης όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης.

Γιώργος Μπαγάκης (Επιμέλεια)
«Αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σχολείου»
Εκδόσεις: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
Ιανουάριος 2001

Στο βιβλίο επιχειρείται η αναζήτηση ενός πλαισίου συζήτησης νια το «ακανθώδες» θέμα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης. Περιέχει γενικό κείμενα για την αξιολόγηση, κείμενα που αφορούν την αξιολόγηση του σχολείου και κείμενα που έχουν σχέση με την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Στα γενικό κείμενα γίνεται σύνδεση της αξιολόγησης με την εκπαιδευτική πολιτική, τη θεωρία και την πρακτική, τις εκπαιδευτικές αλλαγές και το αναλυτικό πρόγραμμα καθώς και αναφορά στα μοντέλα αξιολόγησης και την ιστορία τους. Στα κείμενα που αφορούν την αξιολόγηση του σχολείου, γίνεται αναφορά στην αυτοαξιολόγηση και σε συμμετοχικές μορφές αξιολόγησης τόσο σε παραδείγματα από την Ελλάδα όσο και από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων παρουσιάζονται μια σειρά από αξιολογήσεις ελληνικών κυρίως προγραμμάτων που αφορούν προγράμματα σε ενήλικες, το πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ», προγράμματα Π.Ε, εκπαιδευτικά υλικά, Ολοήμερο σχολείο κτλ.

Γιώργος Μπαγάκης (Επιμέλεια)
«Εμπειρίες και σκέψεις εκπαιδευτικών για τα προαιρετικά εκπαιδευτικά προγράμματα - Πολιτιστικά, Περιβαλλοντικά, Comenius, Κινητικότητα»
Εκδόσεις: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
Μάρτιος 2001

Το βιβλίο είναι προϊόν εργασίας μιας ομάδας έμπειρων εκπαιδευτικών, οι οποίοι προσπάθησαν να απαντήσουν σε ερωτήματα που αφορούν τα προαιρετικά εκπαιδευτικά προγράμματα, μέσα από τη διαδικασία της συμμετοχικής και συνεργατικής έρευνας, όπως:

Τι είναι τελικά το καθένα από τα παραπάνω προγράμματα;

Πού μοιάζουν και πού διαφέρουν;

Αξίζουν τον κόπο;

Προσφέρουν κάτι στον εκπαιδευτικό, στό μαθητή, στο σχολείο;

Επιδρούν ή μπορούν να επιδράσουν στο αναλυτικό πρόγραμμα;

Έχουν επικαιρότητα και δυναμική;

Η λειτουργία της ομάδας ήταν ένας τρόπος αυτομόρφωσης και επαγγελματικής ανάπτυξης όλων των εμπλεκομένων.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΑΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης έδωσε μεγάλες δυνατότητες πειραματισμών και επιμόρφωσης καθώς και παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού, που θα μπορούσαν ίσως να γίνουν μοχλός σε επιζητούμενες εκπαιδευτικές αλλαγές, αν τα «προϊόντα» που έχουν παραχθεί δε μείνουν μόνο «αποθηκευμένα» στα ράφια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Τα παρακάτω εγχειρίδια-βιβλία είναι «προϊόντα» που δημιουργήθηκαν από προγράμματα ΕΠΕΑΕΚ για τους εκπαιδευτικούς κυρίως της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Συντονιστής & Επιστημονικός Υπεύθυνος: Στέφανος Παρασκευόπουλος
θεσσαλονίκη 1999
ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ Ι
Το Δάσος ΙΙ - Οι Υγροβιότοποι ΙΙΙ

Τρεις τόμοι, συνοδευτικό υλικό, σειράς σεμιναρίων που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια προγράμματος ΕΠΕΑΕΚ «Επιμόρφωσης εκπαιδευτικών και στελεχών της εκπαίδευσης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»
Πραγματεύεται έννοιες της Οικολογίας και της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και καταλήγει στους δύο ειδικούς τόμους (Το Δάσος ΙΙ και Οι Υγρότοποι ΙΙΙ) σε ενδιαφέροντα υποδείγματα προγραμμάτων και δραστηριοτήτων για όλες τις ηλικίες.
Το έντυπο υλικό συνοδεύεται από CD-ROM, το οποίο περιέχει τα κείμενα και τις δραστηριότητες καθώς και πλήθος φωτογραφιών.
Το υλικό αυτό μπορεί να το βρει κανείς στο site του ΠΤΑΕ του ΑΠΘ, στη Δ/νση (http://www.eled.auth.gr/ecoseminars/)

Εκπαιδευτήριο «Το Παγκρήτιο»
Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Πανεπιστημίου Κρήτης
Υπεύθυνη Εκπαιδευτικής Ομάδας: Πόπη Κατσιρντάκη
Ηράκλειο 1999
«Γη, Νερό, Αέρας: διεπιστημονικό, ελαστικό, αναλυτικό πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο Γυμνάσιο»

Στο εγχειρίδιο αυτό προτείνονται περιβαλλοντικές ασκήσεις που σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν από καθηγητές διαφορετικών ειδικοτήτων για το καθημερινό μάθημα, όπου υπάρχει το ανάλογο θεωρητικό υπόβαθρο. Το σύνολο των προτεινόμενων δραστηριοτήτων είναι 33.
Τα μαθήματα βέβαια που προσφέρονται περισσότερο είναι κυρίως τα μαθήματα των φυσικών επιστημών, αλλά η πειραματική εφαρμογή έδειξε ότι και στα μαθηματικά, την τεχνολογία, τους Η.Υ, τον ΣΕΠ, την οικιακή οικονομία αλλά και στα ελληνικά και στα θρησκευτικά μπορεί να βρεθεί υπόβαθρο για να αναπτυχθούν ορισμένες δραστηριότητες περιβαλλοντικού προσανατολισμού.

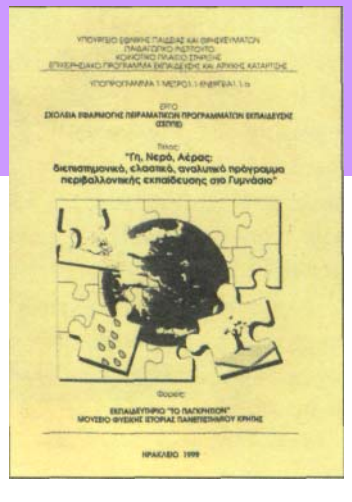

ΣΧΟΛΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΚΠ/ΣΗΣ (ΣΕΠΠΕ)

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Τμήμα Αξιολόγησης
Επιστημονικός Υπεύθυνος: Ιωσήφ Σολομών
Αθήνα 1999
«Εσωτερική Αξιολόγηση & Προγραμματισμός του Εκπαιδευτικού έργου στη Σχολική Μονάδα»
Ένα πλαίσιο εργασίας και υποστήριξης

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του σχολείου και η διερεύνηση τρόπων βελτίωσης και αλλαγής του, είναι τα τελευταία χρόνια έργο διάφορων ερευνητικών σχολών και ποικίλων φορέων.
Σε αυτό το εγχειρίδιο η αξιολόγηση επικεντρώνεται στην εσωτερική αξιολόγηση ή αυτοαξιολόγηση και στον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου, σε επίπεδο σχολικής μονάδας, έτσι που σε μεγάλο βαθμό να ενισχύεται η αυτονομία της και να αποσυγκεντρώνεται το εκπαιδευτικό σύστημα.
Στο πρώτο μέρος αναπτύσσεται το προτεινόμενο πρότυπο και παρουσιάζονται οι βασικές παραδοχές που το διέπουν, καθώς και η λογική των Δεικτών Ποιότητας του Εκπαιδευτικού Έργου.
Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται ορισμένα από τα επιμέρους «υλικά» και «εργαλεία» που μπορούν να βοηθηθούν τα μέλη μιας σχολικής μονάδας να συστηματοποιήσουν την εργασία της εσωτερικής αξιολόγησης, επειδή η πρόταση είναι υπό δοκιμή σε σχολεία που συμμετέχουν στον πειραματισμό.

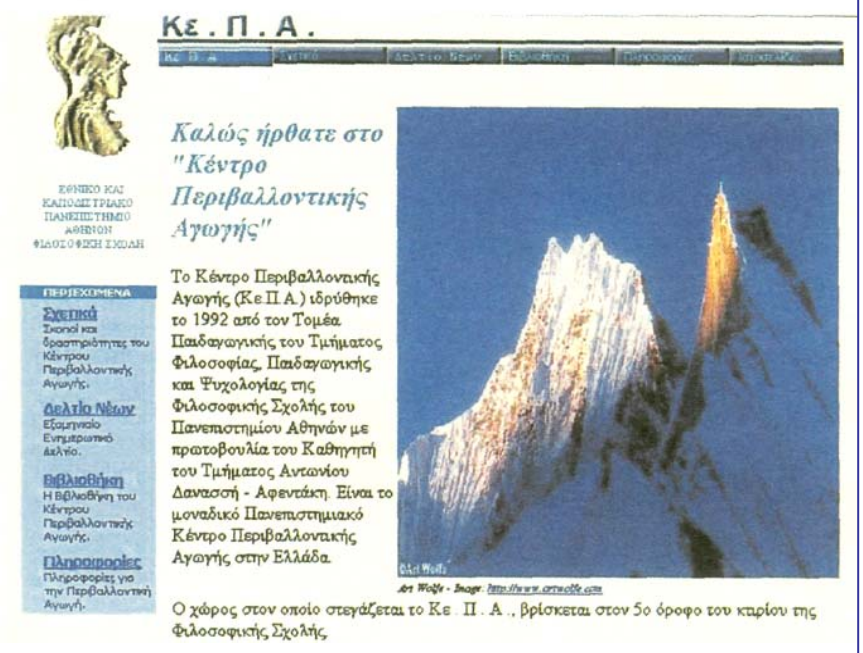

Ένα Κέντρο Περιβαλλοντικής Αγωγής στο διαδίκτυο

Επιμέλεια: Γιώργος Περδίκης

Ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.ceed.uoa.gr

Μια καλά οργανωμένη ιστοσελίδα έχει αναπτύξει το Κέντρο Περιβαλλοντικής Αγωγής (Κε.Π,Α.) του τομέα Παιδαγωγικής της Φιλοσοφικής σχολής του Παν/μίου Αθηνών. Στην εικόνα φαίνεται η εισαγωγική σελίδα του σχετικού site. Όπως διαβάζουμε στην ιστοσελίδα, το Κf.fl.A- λειτουργεί από το 1992 και οι σκοποί του είναι η έρευνα, η εκπαίδευση των φοιτητών και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Περιβαλλοντική Αγωγή, η ανάληψη δραστηριοτήτων για την ενημέρωση και κατάρτιση ατόμων και κοινωνικών ομάδων σε θέματα Περιβάλλοντος και Περιβαλλοντικής Αγωγής και η δημιουργία και παροχή σχετικού διδακτικού και πληροφοριακού υλικού. Μεταξύ των δραστηριοτήτων που έχει αναπτύξει μέχρι σήμερα το Κε.Π.Α. είναι: -Συμβολή στη διεξαγωγή του προπτυχιακού μαθήματος "Περιβαλλοντική Εκπαίδευση". -Οργάνωση σεμιναρίων για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.
-Εκπόνηση διπλωματικών εργασιών (μεταπτυχιακό επίπεδο) και διδακτορικών διατριβών. Έχουν εκπονηθεί έξι διατριβές με θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και βρίσκονται σε εξέλιξη άλλες τέσσερις. -Εκπόνηση μελετών, ερευνών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων
-Συγκέντρωση και αποδελτίωση ελληνικής αρθρογραφίας για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Το ΚΕ.Π.Α. στεγάζεται σε χώρο της φιλοσοφικής σχολής και διαθέτει βιβλιοθήκη που συνεχώς εμπλουτίζεται.
Ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην ιστοσελίδα του Κε.ΠΑ παρουσιάζει το "Δελτίο Νέων". Σ'αυτό εντάσσεται το εξαμηνιαίο περοδικό "Αγωγή και Περιβάλλον" με ενδιαφέροντα κείμενα για την Περιβαλλοντική Αγωγή και Εκπαίδευση, αναγγελίες συνεδρίων και κριτικές βιβλίων. Μέχρι τώρα έχουν "δημοσιευτεί" τρία τεύχη με είκοσι συνολικά κείμενα. Μερικοί τίτλοι που ξεχωρίσαμε είναι:
"Ερωτήματα και προβληματισμοί σχετικά με την αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας στην Π.Ε."
"Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ως εκπαιδευτική πρόταση και δυνατότητα για την προώθηση μιας εκπαίδευσης για ένα βιώσιμο μέλλον"
"Περιβαλλοντική εκπαίδευση στο Δημοτικό σχολείο". Στη στήλη των συνεδρίων μπορεί να δει κανείς ανάκοινώσεις για επικείμενα συνεδρία και σχόλια για συνέδρια που έγιναν. Ένα σημαντικό συνέδριο που θα γίνει τον Οκτώβριο του 2001, όπως μας πληροφορεί η στήλη, είναι της Βόρειο-αμερικανικής Ένωσης για την Π.Ε. (NAAEE, η μεγαλύτερη ένωση για την Π.Ε.), με θέμα "2001: Η Οδύσσεια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης - Εξερευνώντας τις δυνατότητες, την τοπική κοινότητα,, την πολυπλοκότητα και την κουλτούρα". (Περισσότερες πληροφορίες στο site :

http://eelink.net/naaeeconference.html)

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι δεσμοί που παραπέμπουν σε άλλες αντίστοιχες σελίδες στο διαδί-κτυο. Από το link "Αεσμοί Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης" μπορεί κανείς να πάει σε 134 δικτυακούς τόπους από όλο τον κόσμο που αφορούν την Π.Ε. (οι περισσότεροι αμερικανικοί). Η σελίδα είναι έξυπνα δομημένη, "φυλλομετρείται" εύκολα και φαίνεται ότι ενημερώνεται τακτικά. Πιστεύουμε ωστόσο ότι θα μπορούσε να έχει περισσότερες αναφορές στην τρέχουσα ελληνική επικαιρότητα και πραγματικότητα της Π.Ε. Είναι όμως μια σοβαρή προσπάθεια ενημέρωσης και επικοινωνίας στον τομέα της Π.Ε. και αξίζουν συγχαρητήρια στους συντελεστές της.

Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Μη Κυβερνητική- Μη κερδοσκοπική -Επιστημονική Οργάνωση
ΑΦΜ 90147670-
ΔΟΥ ΙΗ' ΑΘΗΝΩΝ

Hellenic Association of Educators For Environmental Education (H.A.E.E.L)

A Registered Non Profit Making -Scientific Organization

Καφαντάρη 43 Αγιος Δημήτριος
ΤΚ17343
43,Kafantari st.
17343 Ag.Dimitrios-ATHENS
HELLAS
Τηλ. (00301)9959250-51
Φαξ 9959251
Email oik@hol.gr
Acee@otenet.gr

Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε
Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
Προσωρινή Ταχυδρομική Διεύθυνση: Μπουμπουλίνας 3,164 51 Αργυρούπολη
Πληροφορίες: Γιώργος Φαραγγιτάκης
Τηλ.: 9959250,9956803 21-11-2000
Φαξ: 9959251,9951683 Αρ.πρωτ.5

Προς τον Υπουργό ΕΠΘ
κ. Πέτρο Ευθυμίου

Κύριε Υπουργέ,

το νεοεκλεγέν Διοικητικό Συμβούλιο της ΠΕΕΚΠΕ σας παρακαλεί να διαθέσετε λίγο από τον πολύτιμο χρόνο σας για να συζητήσουμε τις θέσεις της Ένωσης μας για την Περιβαλλοντική εκπαίδευση στην πατρίδα μας.

Η Ένωση μας με 1500 εγγεγραμμένα μέλη, που είναι εκπαιδευτικοί της Α'/θμιας, Β'/θμιας και Γ'/θμιας εκπαίδευσης, ζητά από το ΥΠΕΠΘ να παίρνει υπόψη του τις απόψεις τους για το σχεδιασμό και την υλοποίηση της Π.Ε. ιδιαίτερα δε σε κρίσιμες φάσεις και σημαντικά ζητήματα.

Με την ευκαιρία διαμαρτυρόμεθα εντονότατα για την απολύτως απαράδεκτη κατάσταση του μηδενισμού του κωδικού 5164 σε όλους τους Νομούς της χώρας από πέρσι την άνοιξη με αποτέλεσμα να μην έχουν χρηματοδοτηθεί τα σχολικά προγράμματα Π.Ε. αλλά και να μην υπάρχουν δυνατότητες χρηματοδότησης τους φέτος.

Επίσης διαμαρτυρόμεθα για το σταμάτημα της χρηματοδότησης των Κέντρων Π.Ε. από το Σεπτέμβριο του 2000 με αποτέλεσμα την ανατροπή του προγραμματισμού τους, όπως και για την ανισομερή κατανομή των ΚΠΕ σε σχέση με τα γεωγραφικά και πληθυσμιακά δεδομένα της χώρας.

Πιστεύουμε ότι το ΥΠΕΠΘ οφείλει να πάρει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη θεραπεία αυτών των λαθών με τρόπο που θα αποκλείει και την επανάληψη τους στο μέλλον.

Τέλος διερωτώμε αν η κατανομή των κονδυλίων του μέτρου 2.6 του επιχειρησιακού προγράμματος (ΕΠΕΑΕΚ) «Προστασία περιβάλλοντος
και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» με τρόπο που δίνει τα μισά και πλέον κονδύλια στη Γ'/θμια, ανταποκρίνεται ρεαλιστικά στις ανάγκες της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην πατρίδα μας.

Παρακαλούμε να συναντηθούμε το ταχύτερο δυνατόν προκειμένου να σας αναπτύξουμε συνολικά τις απόψεις μας για έναν ευαίσθητο τομέα, που σχετίζεται με την υποχρέωση μας να δημιουργήσουμε μέσα από ένα σύγχρονο σχολείο σε όλα τα Ελληνόπουλα τις προϋποθέσεις
για συμμετοχή τους στη μεγάλη προσπάθεια για την προστασία της οικολογικής ισορροπίας, της ποιότητας της ζωής και της βιώσιμης ανά-
πτυξης.

Για το Δ.Σ.

Ο Γεν. Γραμματέας
Νίκος Στεφανόπουλος

Ο Πρόεδρος
Γιώργος Φαραγγιτάκης

Προς
Τις Διοικούσες Επιτροπές των
Παραρτημάτων της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

Αριθμός πρωτ. 13
Αθήνα 26 Απριλίου 2001

Το Δ. Σ. της ΠΕΕΚΠΕ στη συνεδρίαση του της 13ης Ιανουαρίου 2001 ενέκρινε ομόφωνα την πρόταση του Προέδρου του Δ.Σ. Γιώργου Φαράγγι· τάκη για λειτουργία τριών (3) τουλάχιστον θερινών Σχολείων Π.Ε. της ΠΕΕΚΠΕ, επ ωφελεία νέων μελών της Ένωσης, με καλυμμένο το κόστος διαμονής και διατροφής.

Υστερα από συνεννοήσεις με τα Παραρτήματα Θεσσαλίας, Δυτ. Μακεδονίας και Έβρου- Ροδόπης, τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μουζακίου, Καστοριάς και Σουφλίου, προσφέρθηκαν να συνδιοργανώσουν θερινά Σχολεία 30 ατόμων το καθένα από 1 -4 Ιουλίου 2001 με το παρακάτω πρόγραμμα:

Σάββατο 30 Ιουνίου (απόγευμα): Αφίξεις, τακτοποιήσεις στα δωμάτια, παραλαβή φακέλων.

Κυριακή 1 Ιουλίου: Οικολογία- Περιβαλλοντικά προβλήματα, Αναγκαιότητα Π.Ε., Φιλοσοφία και Χαρακτηριστικά της Π.Ε. Η Π.Ε. στην Ελλάδα σήμερα.

Δευτέρα 2 Ιουλίου: Πρόγραμμα στο πεδίο
ΚΠΕ Μουζακίου«Το νερό ως πηγή Ενέργειας.»
ΚΠΕ Καστοριάς«Οι δρόμοι του νερού- η λίμνη της Καστοριάς»
ΚΠΕ Σουφλίου: «Οι περιπέτειες του μεταξοσκώληκα στην πόλη του μεταξιού.»

Τρίτη 3 Ιουλίου: Σχεδιασμός και Οργάνωση Προγράμματος Π.Ε. στο Σχολείο., Ομάδες Εργασίας, Παρουσίαση προτάσεων σε ολομέλεια, Συζήτηση.

Τετάρτη 4 Ιουλίου (μέχρι το μεσημέρι):
Εργασία σε ομάδες επί του προβληματισμού της ΠΕΕΚΠΕ για θέματα προτεραιοτήτων- περιεχομένου και θεσμικού πλαισίου της Π.Ε.

Όσοι συνάδελφοι δεν έχουν παρακολουθηθεί επιμορφωτικά προγράμματα Π.Ε. και επιθυμούν να πάρουν μέρος στα θερινά Σχολεία, παρακαλούνται να επικοινωνήσουν με τις Διοικούσες Επιτροπές των Παραρτημάτων, θα τηρηθεί αυστηρά σειρά προτεραιότητας και αν οι θέσεις δεν καλυφθούν από νέα και μη επιμορφωμένα μέλη, θα συμπληρωθούν από άλλους ενδιαφερόμενους συναδέλφους.

Καταληκτική ημερομηνία δήλωσης συμμετοχής η 1Οη Ιουνίου 2001.

Οι συνάδελφοι, που θα λάβουν μέρος θα επιβαρυνθούν μόνο με τα έξοδα μετακίνησης τους.

Για το Δ. Σ.

0. Γ. Γραμματέας
Ν. Στεφανόπουλος

Ο Πρόεδρος
Γιώργος Φαραγγιτάκης